

تلاش صنایع برای بقا

امیر عابدینی
روزهای اخیر بورس
کارشناس بازار سرمایه

در دوره‌هایی که بازار از هیجانات افراطی فاصله دارد و حرکت‌ها عمدتاً مبتنی بر عوامل بنیادی و انتظارات منطقی شکل می‌گیرد، تشکیل پرتفوی مناسب از طریق ابزارهای متنوع و کم‌هزینه می‌تواند پاسخگوی نیاز بخش بزرگی از سرمایه‌گذاران باشد. در چنین فضای، استفاده از صندوق‌های شاخصی، بخشی، اهرمی یا طراحی سبدی با اوزان هدفمند برای دنبال کردن شاخص کل یا حتی پوشش تورم، ضمن کاهش هزینه‌های معاملاتی، با فرض کارایی نسبی بازار انتخاب معقولی به نظر می‌رسد. همچنین بهره‌گیری محدود و مدیریت‌شده از ابزارهای مشتقه می‌تواند در چارچوب کنترل ریسک، به کسب بازدهی مازاد کمک کند. با این حال، زمانی که بازار وارد فاز صعودی پر قدرت می‌شود و اخبار مثبت به‌صورت متوالی پیامون صنایع مختلف منتشر می‌گردد، انتخاب سهام خاص و تحلیل محور می‌تواند بازدهی بالاتری نسبت به حرکت همراه یا شاخص ایجاد کند. در این مقطع، اگرچه دنبال کردن شاخص برای سرمایه‌گذار حرفه‌ای همواره ساده نیست، اما مدیریت فعال دارایی اجتناب می‌کند که ترکیب سبد متناسب با ریسک‌های پیش‌رو تنظیم شود. حضور برخی کلاس‌های دارایی با پتانسیل بالاتر یا روندهای متفاوت، مانند ابزارهای هاستند، ممکن است در کوتاهمدت سرعت رشد سبد را نسبت به شاخص کاهش دهد، اما در مقابل پایداری و کنترل ریسک را بهبود می‌بخشد.

در انتخاب سهام، یکی از کاربردی‌ترین و در عین حال پرخطرترین شاخص‌ها نسبت قیمت به سود یا P/E است. درحالی‌که تحلیلگران حرفه‌ای عمدتاً بر P/E آینده‌نگر تمرکز دارند، بخش بزرگی از سرمایه‌گذاران خرد همچنان به P/E تاریخی اتکا می‌کنند، رویکردی که به‌ویژه در بازارهای صعودی می‌تواند گمراه‌کننده باشد. سرمایه‌گذار در واقع جریان نقدی و انتظارات آینده را خریداری می‌کند. علاوه بر این، نگاه سطحی به این نسبت بدون درک کیفیت سود، پایداری آن و قابلیت توزیع بین سهامداران، می‌تواند منجر به خطاهایی در تصمیم‌گیری شود. اگر معیار اصلی سرمایه‌گذار بازده سرمایه‌گذاری بدانی، یکی از نسبت‌های معنادار تر برای غربالگری اولیه سهام، بازده حقوق صاحبان سهام بر مبنای ارزش روز بازار است؛ این شاخص، به‌ویژه در اقتصادی که اختلاف معناداری میان ارزش دفتری و ارزش روز دارایی‌ها وجود دارد، تصویر شفاف‌تری از توان خلق سود اقتصادی ارائه می‌دهد. در بسیاری از شرکت‌ها، به دلیل اتلاف سرمایه و ناتوانی در ایجاد بازدهی فراتر از هزینه سرمایه، این نسبت در سطوح پایینی قرار دارد و همین موضوع توضیح می‌دهد چرا بخشی از بازار، با وجود نسبت‌های ظاهراً جذاب، همچنان مورد اقبال قرار نمی‌گیرد.

در این میان، رشد انتظارات تورمی و بهبود سودآوری شرکت‌ها می‌تواند زمینه‌ساز افزایش منطقی ارزش بازار بنگاه‌هایی شود که از سود اقتصادی برخوردارند. این موضوع را می‌توان از زاویه اختلاف میان ارزش بازار شرکت‌ها و ارزش روز دارایی‌های آنها نیز تحلیل کرد؛ جایی که با رشد تورم، ارزش دارایی‌ها افزایش می‌یابد، اما تنها شرکت‌هایی قادر خواهند بود این رشد را به ارزش بازار خود منتقل کنند که از مدل کسب‌وکار کارا و سودآوری پایدار برخوردار باشند.

در کنار این چارچوب تحلیلی، در مقطع فعلی برخی صنایع از منظر بنیادی و ارزشیابی قابلیت بررسی عمیق‌تری دارند. صنایعی مانند پتروشیمی و پالایشی به‌واسطه نسبت‌های ارزش‌گذاری پایین‌تر، کیفیت سود نسبتاً بالاتر و وابستگی مستقیم به متغیرهایی همچون نرخ ارز و قیمت‌های جهانی، در صورت ثبات نسبی سیاست‌گذاری و عدم تشدید ریسک‌های سیستماتیک، می‌توانند فاصله میان ارزش بازار و ارزش ذاتی خود را کاهش دهند. در صنعت سیمان، با توجه به آزاد بودن نرخ‌ها در بورس کالا و امکان انتقال مستقیم اثر تورم به قیمت فروش، در کنار ماهیت دارایی محور شرکت‌ها و فاصله معنادار ارزش روز دارایی‌ها با ارزش بازار، زمینه تحلیل‌های ارزشی جذابی فراهم شده است. تقاضای نسبتاً پایدار و حساسیت کمتر به چرخه‌های اقتصادی، در کنار اثرگذاری مستقیم تغییرات نرخ ارز در تریجی بر ساختار درآمدی و سودآوری، می‌تواند در صورت اصلاح تدریجی سیاست‌های قیمتی و تامین مالی، مورد توجه سرمایه‌گذاران میان‌مدت قرار گیرد. بدیهی است که در تمامی این صنایع، تمرکز اصلی باید بر کیفیت سود، پایداری جریان‌های نقدی و میزان سود اقتصادی واقعی باشد، نه صرفاً نسبت‌های ظاهری ارزش‌گذاری. البته باید توجه داشت که این نسبت‌ها در همه صنایع به یک معنا قابل استفاده نیستند.

در برخی گروه‌ها مانند شرکت‌های سرمایه‌گذاری، تمرکز اصلی باید بر ارزش خالص دارایی‌ها و نسبت قیمت به NAV در بستر تاریخی آن باشد، چرا که سود گزارش شده لزوماً منعکس‌کننده تغییرات واقعی ارزش دارایی‌ها نیست. در گروه‌هایی مانند بانک و بیمه نیز، به دلیل ماهیت ترازنامه‌محور فعالیت، روش‌هایی نظیر مدل سود باقیمانده تصویر دقیق‌تری از ارزش اقتصادی ارائه می‌دهند. در این صنایع، کیفیت سود و توان ایجاد بازدهی فراتر از هزینه سرمایه اهمیت بالاتری دارد، چرا که در بسیاری موارد، شرکت‌ها با وجود برخوردار بودن از دارایی‌های قابل توجه، به دلیل نبود سود اقتصادی پایدار، با ارزش‌های پایین‌تری معامله می‌شوند و همین امر می‌تواند نسبت سود به ارزش بازار را به‌صورت ظاهری جذاب نشان دهد.

در نهایت، پس از عبور از فیلترهای بنیادی، بررسی پیش‌خورشدن اخبار، شرایط کلان اقتصادی، وضعیت سیاست‌گذاری و ابزارهای تحلیل تکنیکال می‌تواند به تکمیل فرآیند انتخاب سهام کمک کند. در چنین فضای، ترکیب نگاه کلان به ارزش بازار با تحلیل عمیق کیفیت سود و شناخت تفاوت‌های ساختاری صنایع، مسیر تصمیم‌گیری سرمایه‌گذار را هموارتر می‌کند.

استراتژی نجات بخش برای صنعت

بنادر خشک به عنوان ابزاری برای کاهش فشار بر بنادر ساحلی، ارتقای کارایی و زنجیره تامین...

صفحه ۲

خروج طبقه متوسط از بازار سفر

به این ترتیب که گردشگران با اقامت در خانه‌های بوم‌گردی بتوانند با فرهنگ جامعه میزبان آشنا شوند...

صفحه ۴

چشم‌انداز نامعلوم روغن خوراکی

هرچند که ارزش تریجی صنعت روغن خوراکی حذف شد اما همچنان در جهت حمایت مصرف‌کننده...

صفحه ۶

تلاش صنایع برای بقا

کریم حسن پور - نگاه سیاست‌گذاران به تولید، ماشین صنعت ایران را تقریباً متوقف کرده است. در ابتدا با شدت گرفتن ناترازی انرژی، بنگاه‌ها مکلف شدند که برق تولید کنند.

نگاه سیاست‌گذاران به تولید، ماشین صنعت ایران را تقریباً متوقف کرده است. در ابتدا با شدت گرفتن ناترازی انرژی، بنگاه‌ها مکلف شدند که برق تولید کنند. سپس با تداوم خشکسالی، واحدهای صنعتی مجبور شدند آب را نیز تامین کنند. در ادامه قرار است بنگاه‌ها به جای دولت در حوزه گاز نیز سرمایه‌گذاری کنند. فعالان بخش خصوصی تاکید می‌کنند که در چنین شرایطی توقع می‌رفت که مقررات در راستای تسهیل تولید اصلاح شود؛ اما سیاست‌های مالیاتی و ارزی حتی تاب‌آورترین بنگاه‌ها را نیز به مرز تعطیلی کامل رسانده است. فاطمه صالحی: «از این پس فعالان اقتصادی بیش از هر چیز مشغول حفظ بقا، مدیریت ریسک و جلوگیری از کوچک‌تر شدن کسب‌وکار خواهند بود.» این جمله از بهرام شکوری، رئیس کمیسیون معدن اتاق ایران، شاید دقیق‌ترین توصیف از وضعیت صنعت پس از سال‌ها نوسان و شوک اقتصادی باشد. در لحظه نگارش این گزارش، نرخ ارز آزاد بیش از ۱۴۵ هزار تومان است، در حالی که تولیدکنندگان در ابتدای سال ۱۴۰۴ با نرخ ۹۸ هزار تومان فعالیت خود را آغاز کرده و برنامه‌ریزی‌های سالانه خود را بر آن اساس تدوین کرده بودند. جهش ۴۸ درصدی نرخ ارز، همراه با ناترازی انرژی، تشدید تحریم‌ها و فرسوده شدن سالانه ماشین‌آلات، حاشیه سود بخش تولید را کاهش داده و فشار مضاعفی بر شرکت‌ها وارد کرده است.

در دو دهه گذشته، بسیاری از صنایع کوچک تحت شوک‌های سیاسی و اقتصادی منحل شدند و این فشارها اکنون به شرکت‌های بزرگ صنعتی که بخش مهمی از تولید ناخالص داخلی را تشکیل می‌دهند، رسیده است. با این حال، به بیان آریا صادق‌نیت حقیقی، عضو کمیسیون صنعت اتاق ایران، «صنایع مسیر خود را پیدا می‌کنند، اما بسته شدن این مسیرها توسط سیاست‌گذاران داخلی، فشار مضاعفی بر بخش تولید وارد می‌کند.» بنابراین همچنان چالش اصلی بخش صنعت، پیش‌بینی تمامی متغیرهایی نیست که در بازه غیرقابل پیش‌بینی در نوسان هستند، بلکه تصمیمات خلق‌الساعه و کارشناسی‌نشده سیاست‌گذاران است که می‌تواند شدیدترین فشار را بر این بخش مولد وارد کند.

روزهای سخت تولید

ابوالفضل روغنی گلیابگانی، دبیر کل اتاق ایران، در گفت‌وگو با «دنیای اقتصاد» با اشاره به وضعیت دشوار بخش صنعت و تولید کشور گفت: سال‌هاست بنگاه‌های تولیدی با مشکلات متعددی دست و پنجه نرم می‌کنند و بیشترین تلاش خود را معلقوف به حفظ وضعیت موجود کرده‌اند. هدف بنگاه‌های تولیدی در سال‌های اخیر، توسعه و رشد پایدار نبوده، بلکه حفظ شغل، تامین تولید و ایجاد ثبات نسبی بوده است. به بیان دیگر در این مسیر، فرصت برای سرمایه‌گذاری جدید و توسعه صنعتی فراهم نشده و فعالیت‌ها عمدتاً بر مدیریت بقا متمرکز بوده است. او با تاکید بر افزایش موانع تولید گفت: یکی از مشکلات اصلی، مسائل مرتبط با تامین انرژی، آب و برق است که اثر مستقیم بر فعالیت‌های صنعتی دارد.

او یادآور شد که سال گذشته، اختلال در تامین برق، آسیب جدی به تولید کشور وارد کرد و بسیاری از واحدها حدود ۴۰ درصد ظرفیت خود را از دست دادند. محدودیت‌های گاز و کمبود منابع آبی نیز به فرآورد شرایط، مشکلات مشابهی برای بخش تولید ایجاد کرده است. روغنی گلیابگانی همچنین به مسائل مالی و بانکی اشاره کرد و گفت: کمبود نقدینگی و محدودیت در منابع مالی بنگاه‌ها مانند خونی در

رگ‌های تولید عمل می‌کند و هرگونه اختلال در آن، فعالیت صنعتی را با دشواری جدی مواجه می‌کند. نوسانات نرخ ارز نیز شرایط را پیچیده‌تر کرده و پیش‌بینی هزینه‌ها و برنامه‌ریزی تولید را برای فعالان اقتصادی دشوار کرده است. او افزود: در شرایط ناپایدار اقتصادی، نمی‌توان انتظار داشت کشور روزهای خوبی را تجربه کند. ناپایداری در تمام متغیرهای اثرگذار بر تولید، از انرژی و منابع مالی گرفته تا نرخ ارز و دسترسی به بازار، شرایط تولید را دشوار کرده است. روغنی گلیابگانی به راهکارهای ممکن برای بهبود وضعیت اشاره کرد و حرکت به سمت تکنرخی شدن ارز را از مهم‌ترین اقدامات دانست. او گفت: تکنرخی شدن ارز می‌تواند آثار مثبت زیادی بر فعالیت‌های صنعتی و تولیدی داشته باشد و روند اجرائی شدن آن توسط بانک مرکزی در حال پیگیری است. با این حال، اصلاح نظام ارزی تنها یک پارامتر است و سایر عوامل اثرگذار بر تولید نیز باید به‌طور همزمان مورد توجه قرار گیرند.

او همچنین به اثر تحریم‌ها بر صنایع اشاره کرد و گفت: قطع ارتباط با دنیا و محدودیت در روابط تجاری و اقتصادی، مشکلات تولید را تشدید کرده است. این محدودیت‌ها دسترسی به فناوری، تجهیزات و بازارهای خارجی را محدود کرده و پیامدهای آن در طول زمان به شکل آشکار بر تولید و سرمایه‌گذاری ظاهر شده است.

روغنی گلیابگانی بر ضرورت برنامه‌ریزی و اصلاحات ساختاری در بخش صنعت تاکید کرد و افزود: ایجاد ثبات، شفافیت در قوانین و تسهیل دسترسی به منابع مالی و انرژی از مهم‌ترین اقدامات لازم برای حمایت از تولیدکنندگان و ارتقای ظرفیت صنایع کشور است.

نرخ تعرفه زیر ۱۰ درصد؛ کلید رونق صنعت

علیرضا کلاهی صمدی، عضو هیات نمایندگان اتاق بازرگانی ایران، در گفت‌وگو با «دنیای اقتصاد» با اشاره به اثرات بی‌ثباتی قوانین بر وضعیت صنایع کشور گفت: در حدود ۲ دهه اخیر تغییرات مداوم و عدم شفافیت در مقررات فعالیت‌های مولد را محدود و فضای کسب و کار را به سمت سودگری و فعالیت‌های غیرمولد سوق داده است. او با اشاره به تجربه اقتصاد آمریکا توضیح داد: حتی در قوی‌ترین اقتصادها، بی‌ثباتی قوانین تعرفه‌ای می‌تواند آسیب جدی اقتصادی ایجاد کند و ایران نیز به دلیل شرایط مشابه، با کاهش سرمایه‌گذاری و کوچک شدن اقتصاد مواجه شده است. کلاهی صمدی با اشاره به افت سرمایه‌گذاری‌های بخش خصوصی و عمومی افزود: کاهش درآمد سرانه و افت سرمایه‌گذاری در پروژه‌های عمرانی و زیرساختی بازار صنایع داخلی را محدود کرده و بخش‌هایی که کالای نهایی تولید می‌کنند، با کاهش شدید تقاضا مواجه شده‌اند. صنایع کوچک و متوسط، که بیشتر به بازار داخلی وابسته هستند، تحت تاثیر این شرایط قرار گرفته و بسیاری از واحدها توان رقابت با نهادهای بزرگ و دولتی را از دست داده‌اند.

این عضو هیات نمایندگان اتاق بازرگانی ایران با اشاره به مشکلات بخش صادرات گفت: تلاش برای تشویق صادرات نیز با سیاست‌های ارزی نادرست محدود شده است. تولیدکنندگان بزرگ مواد اولیه، مانند صنایع پتروشیمی و فلزی، نرخ محصولاتشان توسط دولت تعیین می‌شود، اما صنایع کوچک و متوسط بخش خصوصی ناچارند در بازار آزاد تامین کنند و این تفاوت، فشار مضاعفی بر آنها وارد کرده است. نتیجه این امر

۱۸ روز صعود متوالی بورس

عدد نفت؛ آزمون صحت بودجه

تلاش کن، جایگاهت را پس بگیری

محدود شدن توان صادراتی و افزایش هزینه‌های تولید است. کلاهی صمدی افزود: گام بعدی برای اصلاح سیاست‌های ارزی، تسهیل تجارت و کاهش موانع واردات و صادرات است. بخش غیررسمی اقتصاد، که شامل واردات و صادرات غیررسمی می‌شود، باید شفاف‌سازی شود تا تقاضای ارز آزاد کاهش یابد و گردش مالی در بازار به شکلی قابل مدیریت درآید. کاهش تعرفه‌های گمرکی به زیر ۱۰ درصد و حذف بوروکراسی زائد می‌تواند انگیزه لازم را برای رسمی شدن فعالیت‌های اقتصادی ایجاد کند.

او همچنین بر اهمیت تسهیل دسترسی صنایع به نهادهای و مواد اولیه تاکید کرد و گفت: عرضه اعتباری محصولات در بورس کالا، به ویژه برای واحدهای صنعتی کوچک و متوسط، می‌تواند هزینه تمام‌شده تولید را کاهش دهد و نقدینگی آنها را بهبود بخشد. برای جلوگیری از سوءاستفاده دلالت، خرید اعتباری باید منوط به ثبت دقیق عملیات شرکت‌ها در سامانه جامع تجارت و تطبیق میزان خرید با عملکرد واقعی باشد.

کلاهی صمدی در پایان گفت: رونق واقعی صنایع نیازمند ثبات قوانین، شفافیت سیاست‌های اقتصادی و تسهیل تجارت است و تا زمانی که چارچوب‌ها مشخص، شفاف و قابل پیش‌بینی نباشد، سرمایه‌گذاری مولد محدود باقی خواهد ماند و اقتصاد ایران به سمت فعالیت‌های غیرمولد و سوداگری سوق پیدا می‌کند.

سال بقا برای تولید ایران

بهرام شکوری، رئیس کمیسیون معدن اتاق ایران، در گفت‌وگو با «دنیای اقتصاد» وضعیت بخش تولید و صنایع کشور را تحت فشار بی‌ثباتی اقتصادی و تغییرات مکرر مقررات دانست و گفت: صنعت ایران با ریزش تدریجی واحدهای تولیدی، تضعیف سرمایه‌گذاری و کوچک شدن بدنه واقعی تولید مواجه است و امروز این فشارها به نقطه اوج خود رسیده است.

او افزایش شتابان نرخ ارز، نبود چشم‌انداز روشن در سیاست‌های پولی و مالی، کسری بودجه مزمن و محدودیت‌های ناشی از تحریم‌ها را از جمله عواملی برشمرد که فضای تصمیم‌گیری برای فعالان اقتصادی را به‌شدت محدود کرده است. در چنین شرایطی نمی‌توان انتظار داشت که سال میلادی پیش‌رو امکان چندانی برای توسعه و جهش صنعتی ایران باشد و باید آن را بیشتر سال بقا تلقی کرد. رئیس کمیسیون معدن اتاق ایران به آسیب‌پذیری صنایع کوچک و متوسط اشاره و تصریح کرد: این بنگاه‌ها دسترسی آسان به منابع مالی دارند، نه توان پوشش ریسک‌های ارزی و نه امکان دور زدن مقررات پیچیده را، بنابراین احتمال تعطیلی، کاهش ظرفیت یا خروج تدریجی آنها از بازار در سال آینده جدی است، مگر آنکه تغییرات معنی‌داری در سیاست‌ها رخ دهد.

او همچنین با اشاره به وضعیت معدن گفت: بهره‌برداران در این بخش نیز تحت فشار هستند. تجربه سال‌های گذشته نشان داده که در شرایط کسری بودجه، دولت معمولاً به سمت افزایش فشارهای مالیاتی، حقوق دولتی و عوارض حرکت می‌کند؛ حتی در حالی که تولید کاهش یافته و حاشیه سود محدود شده است. این رویکرد نه تنها درآمد دولت را تضمین نمی‌کند، بلکه تولید و سرمایه‌گذاری را تضعیف می‌کند.

در خصوص سیاست‌های حمایتی، رئیس کمیسیون معدن اتاق ایران گفت: اگر هم حمایت‌هایی در نظر گرفته شود، معمولاً محدود و مقطعی است و اصلاحات ساختاری رخ نمی‌دهد. حمایت حقیقی و موثر زمانی معنا پیدا می‌کند که ثبات در سیاست‌گذاری، پیش‌بینی‌پذیری مقررات، اصلاح نظام ارزی و مالیاتی و کاهش مداخلات دستوری برقرار باشد. حداقل در افق کوتاه‌مدت، نشانه‌های روشنی از آن مشاهده نمی‌شود.

شکوری در جمع‌بندی تصریح کرد: از این پس فعالان اقتصادی بیش از هر چیز مشغول حفظ بقا، مدیریت ریسک و جلوگیری از کوچک‌تر شدن کسب‌وکار خواهند بود. بدون اصلاحات اساسی، نمی‌توان انتظار اتفاق مثبت و پایداری در بخش صنعت و معدن را داشت.

تحریم‌های داخلی، فشار مضاعف بر تولید

آریا صادق‌نیت حقیقی، عضو کمیسیون صنعت اتاق ایران، در گفت‌وگو با «دنیای اقتصاد» وضعیت صنایع کشور را پیچیده و پرریسک توصیف کرد و گفت: بسیاری از صنایع کوچک و بنگاه‌های کم‌تأیاد در سال‌های اخیر توان ادامه فعالیت را از دست داده‌اند و نبود امکان پیش‌بینی وضعیت آینده، برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری را به کاری پرریسک و هزینه‌بر تبدیل کرده است.

▼ عامل اصلی تورم در ۱۴۰۴

لامعی در گفت‌وگو با برنامه میز اقتصاد رسانه ملی با بیان اینکه در تحلیل بازار ارز، لحاظ نمودن هم‌زمان بازار رسمی و بازار غیررسمی الزامی است، بیان کرد: هر یک از این بازارها دارای مولفه‌هایی هستند که منابع و مصارف ارزی و به تبع آن، هر دو سمت عرضه و تقاضا را در هر دو بازار رسمی و غیررسمی تحت‌تاثیر قرار می‌دهند.

او با تأکید بر اینکه در زمان حاضر، در سمت مدیریت تقاضا در بازار رسمی با چالش‌هایی مواجه هستیم که می‌توان آن را «عدم تناسب با شرایط اقتصاد کلان کشور» نامید، گفت: بدین معنا که مصارف ارزی باید متناسب با میزان در یافتی‌ها و وصولی‌هایی باشد که در ابتدای سال و بر اساس قانون بودجه، توسط دستگاه‌های متولی در بودجه ارزی برآورده شده و بر همان مبنای مصارف ارزی لحاظ می‌شود.

لامعی با اشاره به اینکه دو گروه کالایی جهت تأمین ارز وجود دارد، بیان کرد: گروه اول، گروه کالاهای اساسی است که مبنای پرداخت و نرخ مورد عمل برای آن را قانون بودجه تعیین می‌کند. به بیانی دیگر، در تبصره یک قانون بودجه مشخص می‌شود که بابت کالاهای اساسی، دارو و تجهیزات پزشکی در طول یک سال چه مقدار ارز باید تأمین شود و با چه نرخ‌ی مورد عمل قرار گیرد.

در این بخش، برای بودجه سال ۱۴۰۱ حدود ۱۱میلیارد یورو در نظر گرفته شده است که معادل حدود ۱۳میلیارد دلار برآورد می‌شود. این میزان باید

به تعرفه‌ها و کارهای کالاهایی یابد که توسط دولت تعیین شده و امکان قیمت‌گذاری بر آنها وجود دارد. در این قسمت به هیچ عنوان عقب‌انگادگی وجود

ندارد؛ یعنی طبق برنامه زمانی پیش‌بینی شده برای

سال و بر اساس وصولی‌های دریافت شده در بانک

مرکزی از محل درآمدهای سه‌م دولت، اقدامات

لازم جهت تخصیص و تأمین ارز صورت گرفته و

عقب‌انگادگی نداریم.

او افزود: تنها وقفه‌ای که در این بخش اتفاق افتاد،

مربوط به فاصله زمانی میان استفاده از ابزار پرداخت

و واریز وجوه به حساب بود. در عرصه نقل و انتقالات

ارزی، دو عبارت «وصول» و «استفاده از ابزار پرداخت»

وجود دارد. هنگامی که از ابزار پرداخت استفاده

می‌شود، وجوه باید به حساب ذی‌نفع نهایی واریز شود

تا از آن طریق، کالا ارسال شده و در بازار داخلی توزیع

و پخش شود. در ماه‌های گذشته، مقداری وقفه در

این قسمت ایجاد شده بود که با تلاش بانک مرکزی

و از طریق ابزارهای در اختیار، این موضوع تا حدودی

مدیریت شد تا زمان میان دستور پرداخت و کارسازی

به حساب ذی‌نفع برطرف شود.

در سبب ایندازه پایش بازار ارز بانک مرکزی خاطرنشان

کرد: در بخش کالاهای اساسی که اصطلاحاً نرخ

۲۸۵۰۰ تومان نامیده می‌شود، طبق جدول

زمان‌بندی مشترک با دستگاه‌های متولی از جمله

وزارت صنعت، معدن و تجارت، وزارت جهاد

کشاورزی و وزارت بهداشت، درمان و آموزش

پزشکی، تخصیص‌ها انجام شده و بانک مرکزی نیز

نسبت به تأمین آن اقدام می‌کند، لذا در این بخش

مشکلی وجود ندارد.

لامعی با اشاره به اینکه مورد دوم مربوط به سایر

اقلام کالایی به جز کالاهای اساسی است که تحت

عنوان اقلامی شناخته می‌شوند که عرضه و تقاضای

آنها در مرکز مبادله ارز و طلای ایران انجام می‌گیرد،

گفت: در آنجا بخش عمده ارز مورد نیاز این اقلام

توسط سایر صادرکنندگان (به غیر از نفت) تأمین

می‌شود. بانک مرکزی نیز بر اساس نقش بازارسازی

که در قانون بانک مرکزی برای آن پیش‌بینی شده

است، متناسب با شرایط عرضه و تقاضاسبت به عرضه

ارز اقدام کرده و همواره در صورت وجود کسری در

بازار، نسبت به تأمین آن اقدام می‌کند. در آن بخش

نیز با چالشی مواجه هستیم که به دو دسته تقسیم

می‌شود: بخش اول، خروج از سیستم برگشت ارز و

ناشی از ترازوی‌های ایجاد شده در اقتصاد از جمله

ترازای انرژی است.به موجب این امر، بخشی از تولید

و شرکت‌های صادراتمحور، به‌ویژه شرکت‌هایی که

نیاز میرمی به انرژی برای تولید و صادرات محصول

خود داشتند، دچار مشکل شدند و در فصل تابستان

وقفه‌ای در فعالیت آنها ایجاد شد. طبیعتاً با وقوع این

رویداد، جریان وجوه ارزی دچار وقفه شده و تا حدودی

با صف تخصیص و تأمین ارز در بازار مواجه می‌شویم.

این بخش بر تولید و صادرات شرکت‌های مذکور

اثرگذار بوده است.او بخش دوم را «برگشت ارز حاصل

از صادرات ارز» نامید. او افزود: در بخش مربوط به

مواردی است که با کارت‌های بازگانی اجراهی صورت

می‌گرفت. بانک مرکزی از دو سال گذشته تعاملتی با

وزارت صنعت، معدن و تجارت داشت تا نحوه صدور

این کارت‌های صادرکننده، محدودیت‌هایی بود که سازمان

توسعه تجارت و وزارت صنعت، معدن و تجارت وضع

کردند. اخیراً نتایج مذاکرات دو ساله مبنی بر اینکه

کارت‌های مذکور منجر به ایجاد شبهه عدم بازگشت

ارز می‌شود به ثمر نرسست و در ماه گذشته فرایندهای

پیش‌بینی شده برای مدیریت کارت‌های بازگانی

اجراهی اجرایی شد.مدیر اداره پایش بازار ارز بانک

مرکزی در ادامه خاطرنشان کرد:صادرکنندگان یبوند

که کالا را به مرز منتقل می‌کنند و قصد داشتند با

کارت‌های اجراهی صادر کنند، اما کارت بازگانی آنها

منتقض شده بود و وزارت صنعت، معدن و تجارت به

عنوان متولی مربوطه آن کارت‌ها را ابطال کرده بود.

درباره میزان جریان ورود ارز به بازار بر اساس میزان

صادرات در این عرصه که عمدتاً صادرات خرد است،

برآوردهای مختلفی انجام می‌شود که حدود پنج تا ده

درصد تجارت خارجی ما را در برمی‌گیرد. این میزان

در سنوات مختلف متفاوت بوده است. این بخش از

تجارت که با استفاده از کارت‌های اجراهی انجام

می‌شد و منجر به مسدودسازی کارت‌ها توسط وزارت

صنعت شد، موجب شد که این جریان ارزی وارد نشود.

استراتژی نجات‌بخش برای صنعت

◀ **مریم لطفی** : بنادر خشک به‌عنوان ابزاری برای کاهش فشار بر بنادر ساحلی، ار تقای کار آیی زنجیره تأمین و بهره‌گیری از مزیت‌های تراز بتی کشورها مطرح می‌شود.

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بنادر خشک به‌عنوان ابزاری برای کاهش فشار بر بنادر ساحلی، ارتقای کارایی زنجیره تأمین و بهره‌گیری از مزیت‌های ترانزیتی کشورها مطرح می‌شود و برای ایران نیز با توجه به موقعیت ژئوپلیتیک و قرار گرفتن در کریدورهای شمال-جنوب و شرق-غرب، ظرفیتی بالقوه برای تبدیل‌شدن به گره‌های پیونددهنده تجارت منطقه‌ای و بین‌المللی محسوب می‌شوند. با این حال، به گفته فعالان اقتصادی تمرکز بر این ظرفیت بالقوه در شرایطی که بنادر آبی کشور با کمبود جدی زیرساخت‌ها مواجه هستند، بیپهوه خواهد بود.

بر اساس گزارش مرکز پژوهش‌های اتاق بازرگانی ایران اقتصاد جهانی از دهه ۱۹۷۰، هم‌زمان با گسترش جهانی‌شدن و بین‌المللی‌شدن تولید صنعتی، منجر به افزایش بی‌سابقه حجم تجارت و حمل‌ونقل کالا شد. یکی از مهم‌ترین پیامدهای این تحول، رشد سریع کانتینری‌شدن حمل‌ونقل دریایی بود که فشار مضاعفی بر بنادر ساحلی وارد کرد. تراکم پایانه‌ها و افزایش هزینه و زمان تخلیه و بارگیری، همگی عواملی بودند که ضرورت ایجاد راه‌حل‌های مکمل در زنجیره لجستیک را برجسته کردند. در چنین شرایطی، بنادر خشک به‌عنوان پاسخی لجستیکی برای مدیریت جریان فرآینده کالا و انتقال بخشی از فعالیت‌های بندری به داخل سرزمین مورد توجه قرار گرفتند.

بندر خشک به‌عنوان یک گره در شبکه حمل‌ونقل تعریف می‌شود که در آن فعالیت‌هایی نظیر تجمع، تفکیک، انبارداری، انتقال بین شیوه‌های مختلف حمل‌ونقل و ارائه خدمات ارزش افزوده انجام می‌گیرد. این گره‌ها به‌واسطه اتصال مستقیم ریلی یا جاده‌ای به بنادر دریایی، بخشی از کارکردهای سنتی بندر را به مناطق داخلی منتقل می‌کنند. در نتیجه، بنادر خشک نه‌تنها به کاهش ازدحام بنادر ساحلی کمک می‌کنند، بلکه نقش فعالی در یکپارچه‌سازی مناطق داخلی با زنجیره ارزش جهانی از خود نشان می‌دهد. آمار مرکز پژوهش‌های اتاق بازرگانی ایران نشان می‌دهد که حجم حمل‌ونقلی کانتینری جهان از کمتر از ۸۵میلیون کانتینر در سال ۱۹۹۰ به حدود ۶۵۱میلیون کانتینر در سال ۲۰۱۳ رسیده است.

بنادر خشک در سطح جهانی کارکردهای متنوعی دارند و صرفاً به انتقال کالا محدود نمی‌شوند. این بنادر با تمرکز عملیات لجستیکی در نقاط داخلی، به کاهش زمان و هزینه زمان حمل‌ونقل کمک و امکان استفاده از وسایل نقلیه کوچک‌تر برای توزیع نهایی کالا

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

بندر خشک در استان هرمزگان، یکی از بندرهای خشک در ایران

۹ فرحناز نعمتی –بورس تهران زمستان را نیز با روندی صعودی آغاز کرد و همچنان ارقام تاریخی جدیدی را به ثبت می‌رساند. شاخص کل، دیروز با افزایش ۰.۶۸۰ درصدی تا محدوده ۳میلیون و ۹۳۵هزار واحد پیشروی کرد.

پس از ثبت بازدهی چشم‌گیر ۵۳درصدی بورس در فصل پاییز، بازار سهام زمستان را هم توفانی آغاز کرده و به روند صعودی و تداوم رکوردشکنی در شاخص‌های سهامی ادامه می‌دهد. در هفته‌های اخیر بازار سهام شانه به شانه بازارهای موازی حرکت کرده و برتری تقاضا بر عرضه، در جریان معاملات کاملا مشهود بوده است. این موضوع نشان می‌دهد، بورس همچنان مورد توجه سرمایه‌گذاران قرار دارد.
با توجه به اینکه رشد بورس متأثر از صعود دسته‌جمعی بازارهای موازی رخ داده است، این موضوع از رقابت فشرده میان بازارها و نقش پررنگ انتظارات تورمی پرده برمی‌دارد. با توجه به آنچه در صحنه معاملات بازارها می‌گذرد، به نظر می‌رسد سرمایه‌گذاران برای ورود به بازار سهام یا طلا مردد باشند. دوگانگی میان سرمایه‌گذاری در بازار طلا یا بورس برای بسیاری از فعالان اقتصادی پررنگ‌تر از قبل شده است. از یک‌سو، طلا به‌عنوان پناهگاه سنتنی در مواجهه با تورم و نااطمینانی‌های اقتصادی، همچنان جذابیت خود را حفظ کرده و از سوی دیگر، بورس متأثر از رشد سودآوری اسمی شرکت‌ها، انتظارات تورمی و بهبود نسبی سیاست‌های حمایتی، گزینه‌ای با پتانسیل بازدهی بالاتر اما همراه با ریسک بیشتر محسوب می‌شود. این تردید بیش از آنکه ناشی از ناتوانی یکی از بازارها باشد، انعکاسی از فضای پرابهام وضعیت اقتصادی و نقش تعیین‌کننده انتظارات در تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران در فصل زمستان است.

آنچه در بازار سه‌شنبه گذشت

معاملات بورس تهران دیروز هم با رکوردشکنی‌های پیاپی شاخص‌های سهامی همراه شد. شاخص کل با رشد ۰.۶۸ درصدی به سطح ۳میلیون و ۹۳۵ هزار واحد رسید. با رشد دیروز شاخص کل، این نامگر برای هجدهمین

تدابیر وزارت صمت برای تخصیص بهینه منابع ارزی

انتظارات تورمی، پول‌ها را به سمت بورس هدایت کرد. درحالی‌که تورم در حال فاصله گرفتن از نرخ بهره اوراق دولتی است، بورس تهران نیز در مسیر صعودی گام برداشته است. همچنان تب انتظارات تورمی بالاست و حتی با وجود تقویت نرخ بهره، همچنان عامل اصلی رونق بازار سهام، کاهش معنادار نرخ بهره حقیقی است. بازار سهام طی ۱۰ سال اخیر نشان داده است که انتظارات تورمی را پیش از آن که در آمار و ارقام گزارش شود، پیشخور می‌کند.

سیگنال بازار پول به بورس تهران

در کنار این موارد، کاهش ریسک‌های سیاسی و تقویت نرخ دلار موثر بر شرکت‌ها نیز از عوامل دیگری است که سوخت روند صعودی شاخص‌های سهامی را فراهم آورده است. موارد یاد شده شرایط را فراهم آورده است که اکنون بازار با ۱۱.۶٪ پیش از ۷۶٪واحدی سهام را مورد معامله قرار می‌دهد. به نظر می‌رسد تا زمانی که سیاست‌گذار تلاشی برای کاهش شکاف بین نرخ بهره و تورم از خود نشان ندهد، بازار سهام در روند صعودی گام بردارد. هرچند وزن معادلات سیاسی در تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران بیش از آن چیزی است که انتظار می‌رود.

رابطه تاریخی نرخ بهره حقیقی و شاخص کل

بازار سهام ایران در رالی ۴ماه‌اخیر، بار دیگر نشان داد که بیش از هر چیز به متغیرهای کلان پولی و انتظارات تورمی واکنش نشان می‌دهد. تجربه یک دهه اخیر بورس تهران گواه آن است که شاخص‌های سهامی معمولا پیش از آنکه تغییرات تورم در آمارهای رسمی نمایان شود، مسیر خود را بر اساس انتظارات فعالان اقتصادی تنظیم می‌کنند. در مقطع کنونی نیز کاهش معنادار نرخ بهره حقیقی به‌عنوان مهم‌ترین متغیر اثرگذار، قفل رکود و بی‌تحریکی بازار سهام را شکسته و جریان نقدینگی را به سمت تالار شیشه‌ای هدایت کرده است.بررسی داده‌های بلندمدت از ابتدای سال ۱۳۹۵ نشان می‌دهد که میان نرخ بهره حقیقی و شاخص کل بورس تهران رابطه‌ای معکوس برقرار بوده است. هر زمان که نرخ بهره حقیقی در سطوح منفی عمیق‌تری قرار گرفته، بازار سهام وارد فاز صعودی شده و در مقابل، افزایش نرخ بهره حقیقی یا نزدیک شدن آن به محدوده‌های مثبت، فشار فروش و افت شاخص‌ها را به دنبال داشته است. به‌گونه‌ای که در دوره‌هایی که فاصله تورم از نرخ بهره اوراق دولتی افزایش یافته، شاخص کل با وقفه‌ای کوتاه وارد روند صعودی شده است.در سال‌های ابتدایی بازه مورد بررسی، نرخ بهره حقیقی در محدوده‌های منفی قرار داشت و همین موضوع، زمینه‌ساز جهش تاریخی شاخص کل تا سطوح بالای سه‌میلیون واحد شد. پس از آن و با سیاست‌های انقباضی پولی و افزایش نرخ سود اوراق، نرخ بهره حقیقی به سمت صفر و حتی مقاطع کوهانی به محدوده مثبت حرکت کرد که نتیجه آن، اصلاح سنگین بازار و افت قابل توجه ارزش سهام بود. این الگو بار دیگر در سال‌های اخیر تکرار شده و اکنون نیز نشانه‌های مشابهی در حال شکل‌گیری است.

انتظارات تورمی؛ موتور محرک بازار سهام

انتظارات تورمی نقشی کلیدی در تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران ایفا می‌کند. زمانی که فعالان اقتصادی انتظار افزایش سطح عمومی قیمت‌ها را دارند، نگهداری دارایی‌های

تومان معامله شد. ثبت سقف‌های جدید در بازار ارز و طلای جهانی، زمینه تقویت تقاضا در صندوق‌های طلا را نیز فراهم کرد و این ابزارها نیز با افزایش قابل توجه قیمت‌ها روبه‌رو شدند.

شاخص بورس از کف شش‌هپه‌ری ماه با رشد ۰۶۰درصدی، نمایش پرقدرتی را تا پشت مرز ۴میلیون واحدی اجرا کرده است. به نظر می‌رسد اکنون تعیین تکلیف این مرز روانی مهم می‌تواند سرنوشت بازار را مشخص کند. با رشد قیمت دلار در تالار دوم توافقی و عبور نرخ آن از مرز ۱۱۴هزار تومان، اختلاف قیمتی ارز موثر بر شرکت‌ها و بازار آزاد به کمتر از ۱۶درصد رسیده است. هرچند شاخص بورس به دلیل پیشخور کردن این قیمت‌ها در صورت‌های مالی شرکت‌ها به مرز ۴میلیون واحدی نزدیک شده است، اما به نظر می‌رسد رکوردشکنی‌ها در بازار دلار، همچنان اثرات خود را بر نوسانات بورس تهران خواهد گذاشت. ضمن آنکه D/E بازار سهام در سطوحی قرار دارد که نزدیک به میانگین تاریخی خود است. علاوه بر آن همچنان ارزش دلاری بازار در کف ۱۰۰میلیارد دلار قرار دارد. از این‌رو می‌توان انتظار داشت با فرض تثبیت خوش‌بینی‌ها، شاخص با عبور از سطح روانی ۴میلیون واحد وارد مرحله جدیدی از رونق شود. از سویی ممکن است شاخص برای عبور از این مرز حساس تعلل نشان دهد.

فرار از اصلاح

در جریان معاملات روز دوشنبه یعنی نخستین روز دی ماه، پیشروی عرضه‌ها و ریزش شاخص‌ها از اوج روزانه، سناریوی عقب‌نشینی بازار را در ذهن بسیاری از معامله‌گران تقویت کرده بود، اما دادوستدهای دیروز خلاف این سناریو را رقم زد. به این ترتیب بازار سهام بار دیگر متاثر از تقاضای فعال، مسیبر صعودی خود را حفظ کرد و شاخص‌های سهامی به روند صعودی خود ادامه دادند. این درحالی است که بسیاری از کارشناسان بر این باورند که بورس در آستانه ورود به فاز استراحت قرار دارد، با این حال برخی دیگر از تحلیلگران نیز می‌گویند شاخص کل تا مرز ۴میلیون واحدی می‌تواند به صعود ادامه دهد. در روزهای اخیر نیز عملکرد شاخص هموزن به مراتب بهتر از شاخص کل بوده است. این واکنش نشان داد که جریان پول حاضر در بازار همچنان از ظرفیت کافی برای پایداتر فشار فروش برخوردار است و رفت و برگشت‌های کوتاه‌مدت، خللی در جریان تقاضا ایجاد نکرده است. بررسی روند معاملات از ابتدای هفته نشان می‌دهد، تمرکز تقاضا بیش از نمادهای بزرگ به سمت سهام با ارزش بازار متوسط و کوچک متمایل شده است. روندی که می‌تواند نشانه‌ای از تعمیق تدریجی رونق در لایه‌های مختلف بازار سهام باشد. با کارشناسان بازار سرمایه حاکی از آن است که تقاضای موثر سهامی در کلیت بازار معمولا در مراحل پایدارتر حرکت‌های صعودی شکل می‌گیرد. در چنین شرایطی، رشد بازار صرفا متکی به چند سهم بزرگ نیست و توزیع متوازن‌تر سرمایه‌های خرد میان صنایع و اندازه‌های مختلف شرکت‌ها، از افزایش عمق معاملات و کاهش شکنندگی روند صعودی حکایت دارد. این الگو اغلب نشان می‌دهد که انتظارات مثبت سرمایه‌گذاران در حال فرآگیر شدن است و بازار وارد مرحله‌ای می‌شود که اصلاح‌های مقطعی، بیشتر نقش تعدیل‌کننده دارند تا عامل تغییر مسیر کلی. در همین رابطه هانف شاملو، کارشناس بازار سرمایه اظهار کرد: معاملات بورس تهران در دومین روز دی‌ماه بار دیگر با نوسانات رفت‌وپرگشتی اما پرنبندی مثبت دنبال شد. هرچند در جریان معاملات، فشار عرضه در مقاطع مختلف افزایش یافت، اما قدرت خریداران به‌ویژه در نمادهای کوچک به‌گونه‌ای بود که اجازه شکل‌گیری اصلاح معنادار را نداد. این الگو که بارها در هفته‌های اخیر تکرار شده، نشان می‌دهد بازار در اکثر مواقع در اختیار تقاضای قدرتمند قرار دارد و هر موج عرضه با واکنش سریع خریداران خنثی می‌شود.

به گفته این کارشناس، یکی از مهم‌ترین دلایل این رفتار بازار را باید در تغییر نگاه سیاستگذار به نقش بازار سرمایه جست‌وجو کرد. به نظر می‌رسد دولتی به این‌جمع‌بندی رسیده است که بورس می‌تواند به‌عنوان یکی از اصلی‌ترین ابزارهای تأمین مالی، در شرایط تورمی و محدودیت‌های و محدودیت‌های ابقا کند. در همین راستا، مجموعه‌ای از تصمیمات حمایتی برای صنایع صادرات‌محور و دلاری در دستور کار قرار گرفته است. از جمله بازنگری در حقوق دولتی معادن، احتمال تعدیل نرخ خسرواک گاز پتروشیمی‌ها، کاهش زمان قطعی انرژی برای صنایع بزرگ و مهم‌تر از همه، ارتقای سازوکارهای ارزی از طریق تقویت دلار توافقی و شکل‌گیری تالارهای جدید با نرخ‌های نزدیکتر به بازار آزاد.

او با بیان اینکه این مجموعه اقدامات، به‌ویژه در سه ماه گذشته، به شکل محسوسی چشم‌انداز سودآوری شرکت‌ها را بهبود بخشیده است، گفت: این موضوع باعث شده بازار سرمایه در فصل پاییز از بازارهای موازی عقب نماند. برخلاف پنج سال گذشته که بورس در اغلب مقاطع بازدهی کمتری نسبت به رقبا ثبت می‌کرد، این‌بار شاخص کل با ثبت بازدهی قابل توجه، پرچمدار بازارها شد. بر اساس آمارها، شاخص کل در پاییز بازدهی بالاتری نسبت به طلا، سکه و دلار به ثبت رساند و نشان داد در صورت اصلاح سیاست‌ها و کاهش موانع، ظرفیت پشنتازی دارد. شاملو با اشاره به ارزش دلاری بازار اظهار کرد: ارزیابی بازار از منظر دلاری نشان می‌دهد که بورس همچنان در سطوح ارزنده‌ای قرار دارد. ارزش دلاری بازار سرمایه، چه با دلار توافقی و چه با نرخ بازار آزاد، تغییر چشم‌گیری نداشته و بخش عمده رشد اخیر بیشتر جبران عقب‌ماندگی گذشته بوده است. به بیان دیگر، رشد اسمی شاخص‌ها لزوما به معنای گران شدن بازار نیست و در شرایط تورمی فعلی، بورس هنوز فاصله معناداری با ارزش ذاتی خود دارد. در کنار عوامل حمایتی، برخی ریسک‌ها نیز همچنان پایرجاست. از جمله سطح بالای نرخ بهره، سیاست‌های انقباضی بانک مرکزی، فروش احتمالی اوراق دولتی و ریسک‌های سیستماتیک همچون تنش‌های ژئوپلیتیک. با این حال، در صورت کاهش ریسک‌های کلان و تعدیل نرخ بهره، بازار سرمایه می‌تواند وارد فاز جدیدی از رشد شود. واقع مشابه آنچه در دوره‌های رونق گذشته تجربه شده است.

این کارشناس گفت: رفتار بازار نشان می‌دهد که روند صعودی فعلی از پشت‌توانه تحلیلی و بنیادی برخوردار است. توصیه اصلی به فعالان بازار، پرهیز از رفتارهای هیجانی و حرکت بر مبنای تحلیل، مدیریت ریسک و نگاه میان‌مدت است. هرچند اصلاح‌های مقطعی اجتناب‌ناپذیرند، اما در شرایط کنونی، بازار همچنان از حمایت خریداران قدرتمند برخوردار است.

در واکنش به مقاله منتشر شده در روزنامه «دنیای اقتصاد» مورخ ۹.۲۴.۱۴۰۰ تحت عنوان «قشقه فرار از‌های صادراتی» به منظور شفاف‌سازی و جلوگیری از برداشت‌های نادرست، وزارت صمت جوابیه‌ای را به روزنامه «دنیای اقتصاد» ارسال کرده است. متن این جوابیه به شرح زیر است:

«وزارت صنت، معدن و تجارت به عنوان متولی تولید و تجارت کشور، همواره کوشیده است که بستر مناسب برای تقویت فضای تولید فراهم نماید. سیاست سهمیه‌بندی ارزی که این وزارتخانه در پی تحولات ناشی از نوسانات نرخ ارز و افزایش تقاضا، ناگزیر به اجرای آن شد در راستای مدیریت بهینه منابع ارزی کشور، اولویت بندی به کالاهای ضروری و مواد اولیه تولید و مدیریت تقاضا اتخاذ شده است. در همین راستا توجه به این نکته اهمیت دارد که سهمیه بندی ارزی رویه‌ای متداول و ویژه در کشورهایی است که بنا بر شرایط سیاسی با کمبود منابع ارزی و محدودیت‌های ناشی از تحریم مواجه‌اند.

لذا این موضوع که این وزارتخانه به‌رغم میل باطنی خود، ناگزیر به سهمیه بندی ارزی شده می‌بایست مدنظر قرار گیرد. بدیهی است که برای توزیع عادلانه ارز میان فعالان تولیدی و بازرگانی، میزان سوابق واردات سال‌هایی که سهمیه بندی به این صورت نبوده و شکاف نرخ ارز تخصیصی وزارتخانه در مقایسه با ارز آزاد به نسبت کمتر بوده، به عنوان مبنای اولیه سهمیه بندی ملاک عمل قرار گیرد.

سیگنال بازار پول به بورس تهران

ریالی و با بازده ثابت جذابیت خود را از دست می‌دهد. در چنین شرایطی، سرمایه‌ها به سمت دارایی‌هایی حرکت می‌کند که توان حفظ ارزش در برابر تورم را دارند و سهام شرکت‌ها یکی از مهم‌ترین این گزینه‌هاست. به خصوص آن که سهام کامودیتی‌محور تهران با تقویت دلار می‌تواند سودآوری جذابی را در صورت‌های مالی شرکت‌های خود به نمایش بگذارد.در مقطع کنونی، اگرچه نرخ بهره اسمی اوراق دولتی تقویت شده، اما سرعت رشد تورم به‌مراتب بالاتر از نرخ سود بدون ریسک بوده است. این شکاف، نرخ بهره حقیقی را به محدوده‌های منفی سوق داده است. نگهداری پول در ابزارهای با درآمد ثابت به معنای کاهش قدرت خرید است. نتیجه این‌ موضوع افزایش تمایل به سرمایه‌گذاری در بازار سهام بوده است.بورس تهران طی ۱۰ سال گذشته بارها ثابت کرده که تورم را پیش از انتشار رسمی آمارها پیشخور می‌کند. این ویژگی باعث می‌شود که تحلیلگران صرفا با اتکا به داده‌های گذشته تورمی، در پیش‌بینی رفتار بازار دچار خطا شوند. بازار سهام به جای نگاه به تورم محقق شده، به سمت تورم مورد انتظار حرکت می‌کند و همین موضوع، نوسانات شاخص‌ها را توضیح‌پذیرتر می‌سازد. در شرایط فعلی نیز نشانه‌های متعددی از تداوم انتظارات تورمی بالا دیده می‌شود. کسری بودجه ساختاری دولت و تداوم رشد نقدینگی، عواملی هستند که فعالان بازار را نسبت به مهار پایدار تورم بدبین کرده‌اند. این بدبینی، خود را در افزایش تقاضا برای سهام و رشد قیمت‌ها نشان داده است.

نقش سیاست پولی و شکاف بین بهره و تورم

یکی از مهم‌ترین متغیرهایی که مسیر بازار سهام را تعیین می‌کند، سیاست پولی و نحوه تنظیم نرخ بهره است. تا زمانی که سیاستگذار پولی نتواند شکاف میان نرخ تورم و نرخ بهره را کاهش دهد، نرخ بهره حقیقی در محدوده منفی باقی خواهد ماند. این وضعیت به معنای تداوم جذابیت بازار دارایی‌ها از جمله سهام است. اگرچه در مقاطع اخیر تلاش‌هایی برای افزایش نرخ سود اوراق دولتی صورت گرفته، اما این افزایش‌ها نتوانسته به‌طور معنادار تورم را بپوشش دهد. در نتیجه، اثر بازدارنده نرخ بهره بر بازار سهام محدود بوده و حتی در برخی دوره‌ها، افزایش نرخ سود اسمی به‌دلیل تقویت انتظارات تورمی، به رشد بیشتر بازار منجر شده است. این پارادوکس نشان می‌دهد که بدون کنترل پایدار تورم، ابزار نرخ بهره کارایی لازم را نخواهد داشت.

بورس و بانک

دراقتصاد

شنبه ۲۰ دی ۱۴۰۵ | شماره ۹۳۹

www.marzeghtesad.ir

▼ نود محتاطانه

کارشناسان بازار سرمایه معتقدند رشد شاخص نه از جنس متغیرهای بنیادی و رشد و گسترش تولید در اقتصاد، بلکه تلاشی برای جبران عقب‌ماندگی مژمن بورس در برابر تورم و جهش‌های ارزی است. در چنین فضایی، هرچند بازار به محدوده‌های حساس و روانی نزدیک شده، اما نشانه‌ای از اصلاح عمیق دیده نمی‌شود و اصلاح‌ها اغلب کوتاه‌مدت و مکرر هم باقی نمانداند. هم‌زمان، متغیرهایی مانند نرخ ارز، نیمه تالار دوم، ارزش دلاری بازار و ابهامات بودجه‌ای، مسیر آینده بورس را شکل می‌دهند و باعث شده‌اند بازار وارد فازی محتاطانه‌تر اما همچنان با پتانسیل رشد شود.

بورس به نرخ ارز می‌نگرد
میلاد زمانی، کارشناس بازار سرمایه به ارزیابی وضعیت بازار سهام پرداخت و گفت: بازار سهام در شرایط فعلی تا حدی عقب‌ماندگی خود را نسبت به گذشته جبران کرده است، اما اگر وضعیت تورم و افزایش روزانه نرخ ارز را در نظر بگیریم، بازار همچنان در حال جبران جاماندگی است و این صعودهای اخیر بیشتر در راستای جبران عقب‌ماندگی بوده است. به همین دلیل، به نظر می‌رسد اصلاح عمیقی در بازار سرمایه نداشته باشیم، حتی پس از رشدهایی که اکنون اتفاق افتاده است. چرا که بازار هنوز به مرحله‌ای نرسیده که بیش‌ازرش گذاری جدی داشته باشد و همچنان در حال جبران فاصله خود با تورم است. انتظاری که پیشتر از بازار وجود داشت، همچنان پایرجاست و پس می‌تواند سطح ۴میلیون واحد را به‌راحتی پشت باز نگذارد. بالای محدوده ۴میلیون واحد، احتمالا شاهد دست‌به‌دست شدن بازار خواهیم بود. واکنشی که شاخص به این عدد نشان می‌دهد، بیشتر جنبه روانی دارد. بعد از یک دوره صعود، طبیعی است که ذهن‌ها نسبت به عدد ۴میلیون حساس شوند. اما در حال حاضر، به نظر نمی‌رسد بازار قصد اعمال اصلاح عمیق را نداشته باشد. در ادامه چون شاخص وارد محدوده‌هایی می‌شود که تجربه تاریخی زیادی از آن نداریم، تحلیل تکنیکال کلاسیک کمی جنبه‌ای نمی‌کند و نقش عوامل روانی پررنگ‌تر می‌شود. اعداد رند روی شاخص معمولا باعث ایجاد ترس و احتیاط در بین سهامداران می‌شود و بازار کمی حساس‌تر به تخصصی‌تر می‌شود و این موضوع طبیعی است. در ادامه نمی‌توان هر سهمی را بدون تحلیل خرید. سهمیهایی که از نظر قیمتی رشد زیادی نداشته‌اند و همچنان جامانده محسوب می‌شوند، می‌توانند مورد توجه قرار بگیرند. بسیاری از نمادهای شاخص‌ساز تا اینجا با دست‌به‌دست شدن، شاخص را بالا آورده‌اند، اما هنوز تعداد قابل‌توجهی از سهم‌ها هستند که این رشد را تجربه نکرده‌اند و صرفا به‌صورت کند و همراه بازار حرکت کرده‌اند.

این کارشناس بازار سرمایه به کارنامه بورس تهران اشاره کرد و گفت: تجربه چند ماه اخیر نشان داده هر زمان که بازار به محدوده‌های مقاومتی رسیده و برای مدتی دست‌به‌دست شده، پس از آن یک پله دیگر به سمت بالا حرکت کرده است. به نظر می‌رسد تا زمانی که روند صعودی دلار متوقف نشده، این الگوی حرکتی در بازار سرمایه نیز ادامه‌دار باشد. از سوی دیگر، این احتمال وجود دارد که بخشی از سرمایه‌هایی که در صندوق‌های طلا و نقره فعال هستند، پس از شناسایی سود، به سمت بازار سهام حرکت کنند و این می‌تواند محرک تقاضای جدید در بورس باشد.

وی در پایان افزود: به نظر من، حتی در شرایط فعلی هم موقعیت‌های مناسبی در بازار وجود دارد. برای مثال، برخی نمادهای گروه خودروساز و بانکی رشد چشم‌گیری نداشته‌اند. از این پس، سهم‌ها به دلایل بنیادی و تحلیلی حرکت می‌کنند و بازار بیش از گذشته نیازمند بررسی دقیق خواهد بود.

مسیر صعودی با اصلاح‌های مکرر
احسان خاتونی، کارشناس بازار سرمایه به ارزیابی بورس دوم دی ماه پرداخت و گفت: شاخص کل بورس تهران پس از یک دوره کوتاه‌مدت رشد نسبت پرشاب به نزدیک ۴میلیون واحد رسید و در این ناحیه با نوعی تعادل نسبی روبه‌رو شد. در این سطح، بار دیگر فروشندگان فعال شدند و خریداران نیز با احتیاطی بیشتری اقدام به خرید می‌کنند، اما این وضعیت بهمی‌چیزچه به معنای آغاز یک اصلاح جدی در بازار نیست. طی روزهای گذشته، منفی‌های اصلاحی بازار با خریداران قوی و قدرتمندی مواجه شده و همین موضوع باعث شده اصلاح‌ها بسیار کوتاه‌مدت و مکررقی باشند. بطوری‌که باشکل‌گیری حتی تقاضای محدود، نمادها مجددا با صف خرید و حرکت به سمت سقف مواجه می‌شوند. یکی از مهم‌ترین دلایل این رفتار بازار، انتقال بخش عمده تقاضای ارزی کشور به تالار دوم و رشد روزانه نرخها در این تالار است. در کنار آن، نرخ‌های موسوم به نیمه‌نیز بار شد مستمر مواجه شده و به محدوده‌های حوالی ۸۰ هزار تومان رسیدند، هرچند بخش قابل‌توجهی از تقاضای ارزی عملا در تالار دوم پاسخ داده می‌شود. بسیاری از گروه‌ها و صنایع، از جمله فولادها و بخش عمده صنایع کوچک، عرضه ارز خود را در تالار دوم مبادله می‌کنند، با این حال نرخ‌های نیمه همچنان برای بخش‌هایی از بازار مانند بانک‌ها، لایپاشی‌ها و بخشی از پتروشیمی‌ها اثرگذار است، چرا که تسعیر ارز بانک‌ها و فروش برخی محصولات پتروشیمی بر مبنای نرخ نیمه انجام می‌شود و روند بیشتر این نرخ می‌تواند تقاضای بازار سهام را همچنان در وضعیت مثبت نگه دارد.

این کارشناس بازار سرمایه به چشم‌انداز کوتاه‌مدت بورس تهران اشاره می‌کند: بر این اساس انتظار می‌رود بازار سرمایه پس از این، هرچند با شیبی ملایم‌تر، متواند محدوده‌های ۴میلیون تا ۴میلیون و ۲۰۰ هزار واحد را تجربه کند و در میان‌مدت حتی به سطوح ۴میلیون و ۹۰۰ هزار واحد نزدیک شود.

- تخریب محیط‌زیست

سال‌هاست که صف‌های سبز در عکس‌ها، گزارش‌ها و پروشورهای تبلیغاتی پررنگ‌تر از واقعیت می‌شوند؛ اما هم‌زمان، وجدان جمعی ما نسبت به طبیعت، آرام‌آرام به رنگ خاکستری درمی‌آید. تخریب محیط‌زیست در ایران، دیگر یک بحران پنهان یا مسائله‌ای تخصصی نیست؛ نشانه‌های آن در هوا، آب، خاک و سبک زندگی روزمره ما قابل لمس است.

در دهه‌های گذشته، جنگل‌ها، کوه‌ها و سواحل شمال کشور نهن‌تنها ذخایر طبیعی، بلکه بخشی از حافظه فرهنگی و زیستی ما بوده‌اند. امروز اما توسعه‌ای شتاب‌زده و اغلب فاقد پیوست‌های اخلاقی و محیط‌زیستی، این سرمایه‌های بین‌نسلی را به کالایی مصرفی تبدیل کرده است؛ کالایی برای لذت کوتاهمدت امروز به بهای محرومیت فردا. هوای پاک، به تعبیر ویلیام گلاس، روان‌شناس و نظریه‌پرداز آمریکایی، یکی از بنیادی‌ترین نیازهای انسان است؛ نیازی که بی‌آن، امنیت روانی، سلامت جسم و حتی احساس تعلق اجتماعی فرو می‌ریزد. با این حال، در تصمیم‌های کلان و خرد، بارها این حق بدیهی نادیده گرفته شده است؛ از تغییر کاربری بی‌رویه اراضی طبیعی گرفته تا ساخت‌وسازهایی که تنها بخش کوچکی از سال مورد استفاده قرار می‌گیرند. مارگارت مید، مردم‌شناس برجسته آمریکایی که با مطالعات میان‌فرهنگی خود درباره رشد و آموزش انسان‌ها شناخته شده است، نشانه آغاز تمدن را در همان یک استخوان شکسته می‌داند؛ لحظه‌ای که انسان مسوولیت رنج دیگری را می‌پذیرد.

اگر این تعریف را بپذیریم، پرسش تلخ این است: آیا ما در برابر رنج طبیعت و نسل‌های آینده، هنوز متذکرانه رفتار می‌کنیم؟ مساله محیط‌زیست، صرفاً مساله درخت و خاک نیست؛ مساله حکمرانی، اخلاقی و انتخاب است. هر جاده‌ای که بدون ارزیابی ظرفیت اکولوژیک کشیده می‌شود، هر ویلایی که جای جنگل می‌نشیند و هر سکوتی که در برابر تخریب اختیار می‌شود، تصمیمی است که پیامدهای آن سال‌ها بعد آشکار خواهد شد. اما هشدار، اگر به راهکار ختم نشود، به یأس می‌انجامد. تجربه جهانی نشان می‌دهد که می‌توان میان بهره‌مندی انسان و حفظ طبیعت، تعادل عقلانی برقرار کرد؛ به شرط آنکه توسعه، هوشمند و مسوولانه طراحی شود.

راهکارهای عملی و فوریتهی شامل حرکت بسوی اقامتگاه‌های جمعی به‌جای ویلاسازی پراکنده است، به طوری که مجتمع‌های هتل یا اقامتگاه‌های خانوادگی در تمام طول سال بهره‌برداری شوند و با مدل‌های اقتصادی مناسب، امکان استفاده طیف وسیع‌تری از خانواده‌ها فراهم شود؛ این اقدام نه تنها فشار بر جنگل‌ها و زمین را کاهش می‌دهد، بلکه حفظ طبیعت را تسهیل می‌کند. همچنین، توسعه گردشگری پایدار با مشارکت جوامع محلی، ایجاد مسیرهای طبیعت‌گردی کنترل‌شده و کمپ‌های استاندارد، می‌تواند منبع درآمد پایدار برای ساکنان فراهم کند بدون آن‌که تخریب محیط‌زیست را افزایش دهد.

تشویق به تعیین کاربری قانونی و پایدار نیز ضروری است؛ صدور مجوز صرفاً برای هتل‌ها و کمپ‌های استاندارد، جلوگیری از تغییر کاربری غیرمجاز جنگل‌ها و وضع مالیات با جریمه برای زمین‌های کم‌بافتاده یا غیرقانونی، از جمله اقداماتی است که اجرای آنها اثرگذاری طولانی‌مدت دارد. علاوه بر این، جبران وضعیت موجود، از طریق بازخرید یا اصلاح پروژه‌های ویلایی تک‌خانواری و تبدیل آنها به اقامتگاه‌های جمعی یا فضای سبز، و همچنین تشویق به کاشت درخت و احیای پوشش گیاهی در اطراف اقامتگاه‌ها، می‌تواند تعادل از دست رفته را بازگرداند.

این پیش‌بنهاده‌ها نه آرمانی هستند و نه دور از دسترس؛ تحقق آنها بیش از هر چیز، نیازمند اراده سیاستگذار و شجاعت تصمیم‌گیری برای ترجیح منافع بلندمدت عمومی بر سودهای کوتاهمدت فردی است. امروز بیش از هر زمان دیگر، به با بازتعریف مفهوم پیشرفت نیاز داریم. پیشرفتی که در آن، صف‌های سبز تنها در قالب تصویر نمائند و وجدان‌های خاکستری دوباره به رنگ مسوولیت و همدلی بازگردند. آینده‌ای که نام طبیعت را یکدی می‌کشد، تنها زمانی محقق می‌شود که بپذیریم هر تصمیم امروز مسا، نفس فردای فرزندان‌مان را شکل می‌دهد.

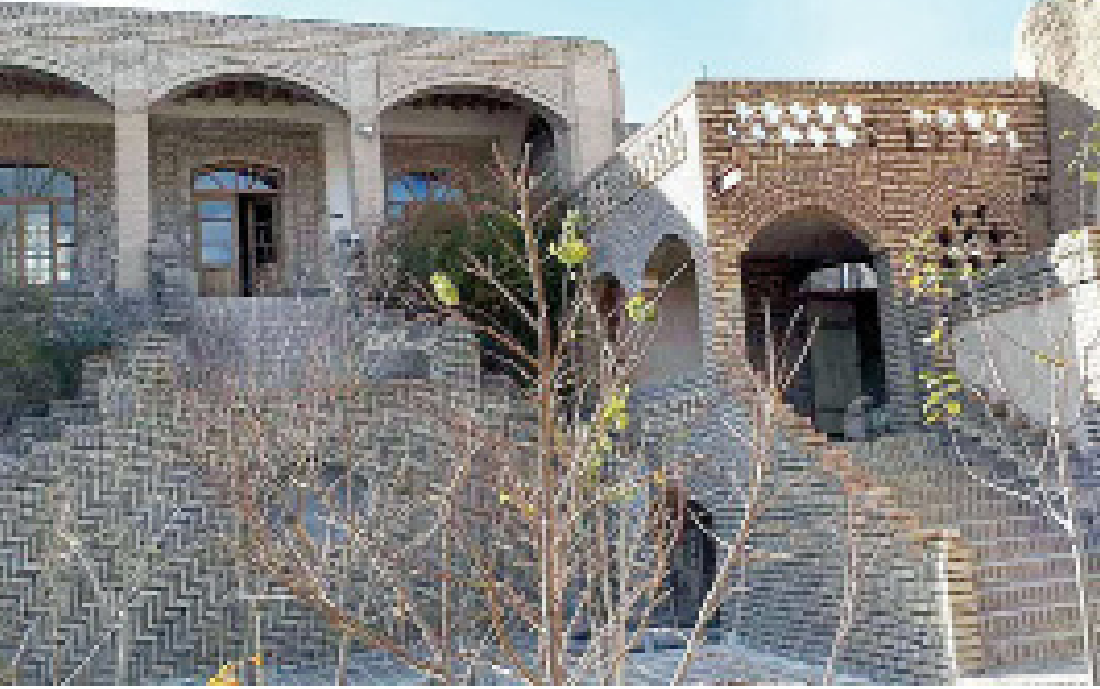
-
-

- ▼ **۲۴ کیلومتر از سواحل کارون، قطب گردشگری آبی می‌شود**

استاندار خوزستان از برنامه‌ریزی برای سالماندگی و تبدیل ۲۴ کیلومتر از سواحل رودخانه کارون به قطب گردشگری آبی و ساحلی خبر داد و گفت: طرح مطالعاتی سواحل رودخانه کارون با پیشرفت ۸۰ درصدی برای جذب سرمایه‌گذار آماده است.

به گزارش ایرنا به نقل از استانداری خوزستان، سیدمحمدرضا مولایی‌زاده یکشنبه در کارگروه گردشگری ساحلی و دریایی در محل استانداری خوزستان افزود: سرمایه‌گذاران متقاضی حضور در این طرح عظیم هستند و موانع بین‌دستگاهی به سرعت در حال رفع شدن است.

مولایی‌زاده با اشاره به انجام بیش از ۸۰ درصد از مطالعات این طرح کلان اظهار کرد: این پهنه ۳۴ کیلومتری، ظرفیت بی‌نظیری برای ایجاد فضاهای تفریحی، هتل، رستوران، مراکز فرهنگی و هنری و راه‌اندازی بازی‌های آبی دارد که تحقق آن نقش کلیدی در افزایش نشاط اجتماعی در مرکز استان خواهد داشت.

خروج طبقه متوسط از بازار سفر

ک پیتا حسن پور – شکل‌گیری اقامتگاه‌های بوم‌گردی در ایران چند دلیل داشت؛ این مجموعه‌ها قرار بود خلأ واحدهای اقامتی در شهرها و روستاهای کوچک را پر و به واسطه قیمت پایین‌تر طبقه‌های مختلف توریست را جذب کنند.

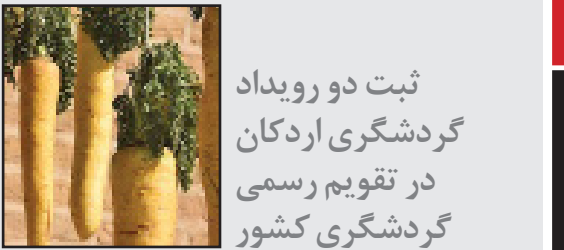
به این ترتیب که گردشگران با اقامت در خانه‌های بوم‌گردی بتوانند با فرهنگ جامعه میزبان آشنا شوند و فرصت گفت‌وگو با آنها را داشته باشند. آنها همچنین می‌توانستند با درگیر کردن بخشی از جامعه محلی در تامین محصولات و ارائه خدمات به توسعه اقتصادی در روستاها کمک کنند. در بخش سوغات به عنوان یکی از محورهای توریسم، اقامتگاه‌های بوم‌گردی نقش مهمی در معرفی و رونق صنایع دستی و محصولات یک منطقه داشته و دارند.

در بیش از یک دهه حضور مجموعه‌های بوم‌گردی، آنها با ارائه خدمات با قیمت مناسب، مطلوب و متفاوت توانسته‌اند سهم نسبتاً قابل قبولی در بازار توریسم ایران کسب کرده و رضایت گردشگران داخلی و خارجی را از خدمات خود به دست آورند. با این حال تورم و هزینه‌های بالا باعث شده این مجموعه‌ها تحت فشار شدید برای ادامه حیات قرار بگیرند. بسیاری از صاحبان بوم‌گردی‌ها می‌گویند وضعیت‌شان نسبت به سال گذشته نه‌تنها بهتر نشده بلکه در برخی موارد به مرحله‌ای رسیده که ادامه فعالیت بیشتر شبیه به ایستادگی از سر اجبار است.

داده‌های پراکنده، امکان تحلیل درست را از بین می‌برد

یاور عبیری، رئیس جامعه اقامتگاه‌های بومی کشور در این باره می‌گوید: شرایط اقتصادی مردم به‌شدت بر سفر تأثیر گذاشته و باعث شده خانوارها به‌جای اقامت در مراکز گردشگری، خانه اقوام و آشنایان را به عنوان محل اقامت‌شان انتخاب کنند. این تغییر الگوی سفر، ضربه‌ای سنگین به اقامتگاه‌های بوم‌گردی و واحدهایی که مدل کسب‌وکارشان بر پایه سفرهای خانوادگی کم‌هزینه و تجربه‌محور قرار دارد، وارد کرده است. آیا آمار و ارقامی از میزان رکود و کاهش ضریب اشغال اقامتگاه‌ها وجود دارد؟ عبیری توضیح می‌دهد که بازار گردشگری با فقدان یک سامانه جامع آماری که بتوان بر اساس آن روندها، کاهش یا افزایش مسافر و شرایط واقعی بازار را تحلیل کرد، مواجه است. او می‌افزاید: جامعه اقامتگاه‌های بومی سامانه‌ای ندارد که با اتکا به آن تعداد ورودی، درصد افت، یا الگوی سفر را بسنجند. در غیاب چنین ساختاری داده‌ها به شکل پراکنده جمع آوری می‌شوند.

جمع رئیس جامعه اقامتگاه‌های بومی کشور جدا از دو استان گیلان و مازندران، وضعیت اقامتگاه‌ها در سایر استان‌ها مناسب نیست و آنها با افت محسوس گردشگر مواجهند. او اضافه می‌کند: مشکلات اقتصادی باعث شده تا بسیاری از مشتریان سابق خانه‌های بوم‌گردی سراغ سفرهایی با کمترین هزینه بروند، متأسفانه این وضعیت را هم در استان‌های جنوبی و هم در شرق، غرب و مرکز ایران شاهدیم.

نسبت «قیمت به اجاره مسکن» به‌عنوان یک دماسنج اصلی بازار معاملات آپارتمان‌های تهران، در آخرین به‌روزرسانی این دستگاه سنجش اوضاع، در فاصله بسیار پایین از «قطعه اوج تاریخی» قرار گرفته و حتی از «سطح میانگین تاریخی» هم پایین‌تر آمده‌است؛ این‌حال نسبت هنوز تا «کف تاریخی» فاصله دارد و از همین‌رو، تحلیل حرکت آن می‌تواند به ۴ دسته از فعالان بازار قدرت پیش‌بینی بدهد. گروه مسکن روزنامه «دنیایاقتصاد» با سنجش موقعیت فعلی نماگر دماسنج مسکن، نسبت P به R را برآورد کرده‌است. با توجه به میانگین اجاره‌های هم‌مترمربع آپارتمان در پاییز امسال، براساس «چارچوب‌های پیش‌بنهادی» که در حدود ۵۰۰هزارتومان است و همچنین متوسط قیمت مسکن، بازم براساس «قیمت‌های پیشنهادی» که بین ۱۰۷ میلیون تا ۱۰۸ میلیون‌تومان برآورد می‌شود، عدد حاصل از نسبت قیمت به اجاره، در حال حاضر ۱۷،۹ را نشان می‌دهد.

اما معنا و مفهوم این عدد چیست؟ بررسی‌های در پاسخ به این پرسش مشخص می‌کند، با توجه به روند تاریخی «رابطه معنادر قیمت مسکن و اجاره‌های آپارتمان» در بازار املاک شهر تهران، نماگر فعلی دماسنج مسکن، از وضعیت «فرمز» یا ملتهب سال‌های تا ۱۴۰۳، فروکش کرده و اکنون به زیر «سطح میانگین» رسیده‌است که البته تحلیل همین عددخوانی دماسنج هم مفهوم دیگری را در خود دارد. بین اجاره‌های یک واحد مسکونی (R) و قیمت آن ملک (P)، همیشه رابطه وجود دارد. در تهران معمولاً اجاره یکسال یک واحد مسکونی، معادل ۴ تا ۵درصد ارزش خرید آن واحد است؛ این بازه عایدی، برحسب متغیرهای بازار مسکن و اجاره، در سال‌های مختلف تغییر می‌کند و کارگردان اصلی تغییرات هم، دوره‌های رکود یا رونق خرید و به بیان ساده‌تر، نرخ تورم مسکن است.

در دوره‌هایی که قیمت مسکن چجهش می‌کند، چون روند اجاره‌ها هم‌زمان با آن قابلیت تعدیل ندارد (به‌خاطر قراردادهای اجاره آپارتمان که بلندمدت است)، در نتیجه نسبت P به R بالا می‌رود و عواید اجاره آپارتمان که معکوس این نسبت است، پایین می‌آید. از سال ۷۰ تا قبل از سال ۹۷، اوج P به R عدد ۲۵ بوده که در نتیجه، حداقل عایدی نیز ۴درصد شده‌است. حداقل نسبت P به R نیز ۱۲،۸ بوده که در این‌صورت عایدی اجاره به اوج خود یعنی ۷،۸درصد می‌رسید. عایدی اجاره زمانی شروع به اوج‌گرفتن می‌کند که بازار مسکن از جهش قیمت عبور می‌کند و اجاره‌های خود را با «رشد سال‌های قبل» تنظیم می‌کند.

اما از سال ۹۷ به بعد، چون روند رشد قیمت مسکن، از شکل متعارف دهه‌های قبل تبعیت نکرد، نماگر P به R نیز «سقف تاریخی» قبلی را شکافت و نوسانات نامتعارفی از خود به

تغییر طبقه اقتصادی مخاطبان بوم‌گردی

روزبه طاهریان صاحب یکی از اقامتگاه‌های بوم‌گردی در روستای هرووند در نزدیکی بیرجند خراسان جنوبی است. او می‌گوید: هزینه‌ها عم از آب و برق، حمل‌ونقل، مواد اولیه و…چند برابر شده است. در کنار آن شاهد بالا رفتن تعمیرات و نگهداری به‌دلیل افزایش قیمت مصالح و دستمزدها نیز هستیم. در مقابل توان افزایش قیمت خدمات اقامتگاه به میزان تورم وجود ندارد، زیرا در این صورت متقاضی برای اقامت در مجموعه‌مان نخواهیم داشت.

او با اشاره به اینکه شاهد ریزش مهمان به صورت محسوس بوده است، می‌افزاید: مسافرانی که پیش‌تر امکان سفر داشتند، حالا سفر را از سبد خود حذف کرده‌اند. تماس‌های ورودی که سال گذشته جریان داشت، حدود ۵۰ تا ۶۰ درصد کمتر شده و تعداد مسافرانی که بدون زرزو قبلی اقامتگاه را پیدا می‌کنند نیز حدود ۳۰ تا ۴۰ درصد کاهش داشته است. این افت تماس‌ها برای یک واحد بوم‌گردی یعنی افت درآمد، افت امکان پرداخت هزینه‌ها، و افت توان مدیریت. به گفته این فعال حوزه بوم‌گردی عمده گردشگرانی که به این اقامتگاه سفر می‌کنند مسافرانی هستند که در مسیر عبور از خراسان رضوی به سمت سیستان و بلوچستان سفر می‌کنند. او اضافه می‌کند: گردشگران محدودی از تهران و سایر شهرها به خراسان جنوبی سفر می‌کنند که یکی از دلایل آن به مشکلات حمل‌ونقل بازمی‌گردد. محدود بودن تعداد پروازها به سمت این استان در کنار سهمیه‌بندی بنزین از چالش‌های جدی در بحث حمل‌ونقل بوده و باعث می‌شود تا مسافر با خودروهای شخصی محدود شده و بسیاری از گردشگران گزینه سفر جاده‌ای به شرق کشور را کنار بگذارند. در کنار این چالش‌ها، طاهریان به موضوع مهم دیگری اشاره می‌کند که به تغییر طبقه اقتصادی توریست‌ها بر می‌گردد. او می‌گوید: توریست‌های مجموعه تحت مدیریت او اغلب زوج‌های جوان، کارمندان و بازنشستگان بودند اما توان اقتصادی آنها برای سفر با بالا رفتن نرخ تورم کاهش یافته است.

به‌گنه طاهریان، اکنون بیشتر مسافرانی که به اقامتگاه تحت مدیریت او مراجعه می‌کنند، «مسافر کاری» هستند. او اضافه می‌کند: چنین وضعیتی به معنای کاهش امکان درآمدزایی اقامتگاه‌ها در خراسان جنوبی است. در این شرایط به جای همراهی برای حل مشکل، ما با معیارهای سختگیرانه در بازرسی‌ها هم مواجهیم که باعث می‌شود گروهی به فکر خروج از این بازار و یا تعطیل کردن خانه‌های بوم‌گردی‌شان باشند.

حذف خدمات، راهی برای پایین نگه داشتن قیمت

حسین کشتنکارزاده در گیلان صاحب یک مجموعه بوم‌گردی است که بر تجربه‌محور بودن تأکید دارد. او گفته عبیری درباره ثابت ماندن تعداد گردشگران شمال و رونق توریسم در این منطقه را تأیید می‌کند و می‌گوید: شاید از نظر تعداد مسافر وضعیت امسال نسبت به سال گذشته تفاوت چشم‌گیر نداشته باشد، اما شرایط اقتصادی و افزایش هزینه‌ها باعث شده برخی اقامتگاه‌ها مجبور شوند بخشی از خدمات قبلی خود را حذف کنند. او توضیح می‌دهد برخی محصولات یا خدمات بومی دیگر صرفه اقتصادی ندارند و حذف شده‌اند، زیرا هزینه تهیه آنها به‌قدری بالا رفته است که گردشگر توان پرداخت آن را ندارد.

کشتنکارزاده با اشاره به اینکه بوم‌گردی تنها اقامت و غذا نیست؛ بلکه باید تجربه فرهنگی و بومی را ارائه کند تا جذابیت داشته باشد می‌گوید: بوم‌گردی‌هایی که بتوانند تجربه‌محوری را حفظ کنند شانس بیشتری برای جذب مسافر دارند، اما این کار در شرایط اقتصادی فعلی بسیار سخت شده است. در نتیجه اقامتگاه‌ها ناچار می‌شوند برخی از این خدمات خود را کنار بگذارند.

او هم از تغییر طبقه اقتصادی گردشگران خبر داده و اضافه می‌کند: خانواده‌های طبقه متوسط یکی از اصلی‌ترین مخاطبان بوم‌گردی‌ها هستند. افزایش هزینه‌ها باعث می‌شود آنها برای تامین سایر نیازهایشان سراغ سایر گزینه‌ها بروند. گفته‌های این سه فعال حوزه بوم‌گردی نشان می‌دهد طبقه متوسط که در ایران مهم‌ترین محرک سفر داخلی بود، توان اقتصادی خود را برای سفر از دست بدهد. در این شرایط خانواده‌هایی که در گذشته سالی چند بار سفر می‌رفتند، حالا به‌خاطر هزینه‌هایی مانند مسکن، خوراک و… ناگزیر باید سفر را کنار بگذارند و یا به دنبال اقامت در خانه اقوام و آشنایان برای کاهش هزینه‌هایشان باشند. در این شرایط اقامتگاه‌های بوم‌گردی که میزان این توریست‌ها بودند،با مشکلات جدی برای حیات خود مواجه می‌شوند. کاهش تقاضا از سوی دیگر باعث بالا رفتن قیمت برای تامین ضرر و زیان شده و در نتیجه یک چرخه معیوب را تقویت می‌کند و به ویژه برای اقامتگاه‌های کوچک نتیجه‌ای جز زیان ندارد. علاوه بر اساس گفته‌های این فعالان حوزه بوم‌گردی، اقامتگاه‌ها نه‌تنها با مشکلات اقتصادی مواجه‌اند بلکه با چالش‌های ساختاری نیز دست‌وپنجه نرم می‌کنند. نمونه آنها نبود سامانه داده‌محور ملی، بوروکراسی، عدم هماهنگی بین دستگاه‌ها و نداشتن برنامه منسجم برای حمایت از سفر داخلی، هستند که در نهایت فشار مضاعفی بر بوم‌گردی‌ها وارد می‌کنند. این اقامتگاه‌ها نه مانند هتل‌های بزرگ پشتوانه مالی دارند، نه مانند کسب‌وکارهای شهری دسترسی به منابع درآمد جانبی مانند ارائه خدمات رستورانی و … که بتوانند از آن طریق امرز معاش کنند. در مقابل بسیاری از خانه‌های بوم‌گردی در روستاها و مناطق دورافتاده واقع شده‌اند و تنها راه ادامه حیات‌شان گردشگری است. از این رو باید متولی گردشگری برنامه‌ای برای جلوگیری از خروج آنها از بازار توریسم داشته باشد.

رئیس اداره میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع‌دستی شهرستان اردکان از ثبت دو رویداد گردشگری این شهرستان در تقویم رسمی رویدادهای گردشگری جمهوری اسلامی ایران خبر داد.مجاهد کرباسی با اعلام این خبر گفت: شهرستان اردکان به‌عنوان نخستین شهرستان استان یزد موفق شده است دو رویداد گردشگری را در این تقویم به ثبت برساند؛ اقدامی که نشان‌دهنده ظرفیت‌های گردشگری، کشاورزی و مشارکت‌محور این شهرستان است. وی افزود: جشنواره زردک خراق که تاکنون سه دوره از آن در شهر تاریخی خراق برگزار شده و همچنین جشنواره فرآورده‌های کنجدی اردکان که دو دوره از آن برگزار شده است، پس از طی مراحل قانونی و با هماهنگی‌های لازم با وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع‌دستی و اداره کل میراث فرهنگی استان یزد، در فهرست رویدادهای گردشگری کشور ثبت شده‌اند.به گفته رئیس میراث فرهنگی اردکان، جشنواره زردک خراق با محوریت یکی از محصولات شاخص کشاورزی، نقش مؤثری در معرفی ظرفیت‌های گردشگری کشاورزی شهرستان اردکان دارد، همچنین جشنواره فرآورده‌های کنجدی اردکان، با توجه به پیشینه این شهرستان در تولید محصولات کنجدی، می‌تواند زمینه‌ساز برندسازی گردشگری خوراک در اردکان باشد.

قیمت مسکن در کف است؟

نمایش گذاشت. جهش قیمت مسکن از سال ۹۷، تاریخی شده‌سه سال پشت‌سر هم با نرخ‌های بالاتر از قبل. سال ۹۹، یعنی دو سال بعد از شروع جهش قیمت مسکن، بازم هم سطح قیمت رشد شدیدی کرد. در آن سال متوسط قیمت آپارتمان در تهران ۸۰درصدافزایش یافت، درحالی‌که میزان رشد اجاره‌ها، کمتر از نصف این نرخ بود، در نتیجه عدد حاصل از نسبت P به R، به قله جدید ۳۱،۸ رسید که «بالاترین» سطح نماگر این دماسنج تا سال ۷۰ بود. تا پیش از این، «سقف تاریخی» عده‌های نزدیک به ۲۵ در سال ۷۵ و همچنین ۲۵ در سال ۹۸ بودند. به این‌ترتیب، قله جدید ۳۱،۸ «قیمت به اجاره» در سال ۹۹، به‌معنای ایجاد «کف تاریخی» جدید برای عایدی اجاره مسکن در تهران بود که از ۴درصد پایین‌تر و ۳،۱درصد شد.

با این‌حال، اجاره‌ها دو سال با تأخیر نسبت به جهش قیمت مسکن، از سال ۹۹ شروع به «افزایش شدید» کرد. در سال‌های ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ درحالی‌که اجاره‌ها در مسیر رشد تند در حال تنظیم با سطح افزایش‌یافته قیمت مسکن بود، تورم مسکن به‌خاطر متغیرهای اثرگذار در نرخ‌های کمتر از ۹۷ تا ۹۹ نوسان کرد، در نتیجه نسبت P به R در سال‌های ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱، از قله ۳۱،۸ پایین آمد و در سطوح ۲۶ و ۲۲ ایستاد.در سال ۱۴۰۲ اما با یک جهش تازه در قیمت مسکن که به میزان ۵۵درصد، بل دیگری P به R افزایش‌یافت و همان‌حال قله سال ۹۸ را مجتدا فتح کرد. در سال ۱۴۰۳ که بازار مسکن از ثبات نسبی قیمت در عمده ماه‌ها برخوردار بود و تورم مسکن در پایین‌ترین سطح ۶ سال گذشته قرار گرفت، ۱۷درصد، نسبت P به R عدد ۲۵ شد، اما اکنون با توجه به ماه‌ها «کاهش یا ثبات قیمت مسکن» از یکسو و روند رشد اجاره‌ها از سوی دیگر، نماگر دماسنج مسکن به ۱۷،۹ رسیده‌است. این نسبت، پایین‌ترین میزان از

بازار اسکناس ارز راه‌اندازی می‌شود

معاونان بانک صادرات، که به همراه مدیران بانک مرکزی و مرکز مبادله ارز و طلای ایران حضور داشتند، آخرین وضعیت ایجاد بازار اسکناس ارز در مرکز مبادله، فراهم‌سازی امکان خرید و فروش ارز مسافرتی و تامین ارز مورد نیاز گردشگران خارجی و همچنین موضوع تکمیل اکوسیستم معاملات ارز با همکاری سازمان بورس و اوراق بهادار در قالب

^[1] «بوالفضل نجارزاده» مدیرعامل بانک ملی در این نشست اظهار کرد: بانک ملی

^[2] سال‌هاست در حوزه معاملات اسکناس ارز و همچنین ارز مسافرتی فعال است و لذا

^[3] آماده‌گی لازم برای اجرایی شدن این طرح در بانک ملی وجود دارد. «هادی اخلاقی»

^[4] مدیرعامل بانک تجارت نیز در این نشست با اشاره به تشکیل کارگروه‌های تخصصی

^[5] در ایسن بانک و حجم بالای فعالیت‌های ارزی بانک تجارت، آمادگی این بانک را برای

^[6] مشارکت فعال در اجرای طرح ایجاد بازار اسکناس ارز در مرکز مبادله ایران اعلام کرد.

^[7] در ادامه «فرشید فرخ‌نژاد» مدیرعامل بانک ملت از آمادگی بانک ملت برای کمک به

^[8] تشکیل سریع بازار نماد اسکناس ارز در مرکز مبادله ارز و طلای ایران خبر داد. «آیت

^[9] ابراهیمی» مدیرعامل بانک سپه، آمادگی کامل بانک سپه برای اجرای این طرح را اعلام

^[10] کرد. در پایان این نشست نیز، حجت‌الاسلام والمسلمین جرحینی، عضو هیات عالی بانک

^[11] مرکزی، با تشریح مصوبه ایجاد بازار اسکناس ارز در مرکز مبادله ایران، هدف این طرح را

^[12] تجهیز منابع خرد و هدایت آنها به سمت سرمایه‌گذاری در طرح‌های سودآور عنوان کرد.

عدد نفت؛ آزمون صحت بودجه

۵ **بیلا جلیلودن** – در آستانه ارائه لایحه بودجه سال آینده به مجلس شورای اسلامی از سوی دولت، بار دیگر نفت به‌عنوان مهم‌ترین متغیر تعیین‌کننده در معادلات مالی دولت و اقتصاد کلان ایران به کانون توجه سیاستگذاران بازگشته است.

اگرچه در اسناد رسمی و برنامه‌های توسعه‌ای، سال‌هاست بر کاهش وابستگی بودجه به درآمدهای نفتی تاکید می‌شود، اما واقعیت‌های اقتصاد ایران نشان می‌دهد؛ نفت همچنان ستون اصلی تامین منابع عمومی دولت است. هر تغییر(حتی محدود) در قیمت جهانی نفت می‌تواند آثار زنجیره‌ای بر تراز بودجه، منابع ارزی، نرخ ارز، تورم، توان دولت در ایفای تعهدات و حتی انتظارات فعالان اقتصادی بر جای بگذارد.

تجربه تاریخی بودجه‌ریزی در ایران به‌روشنی نشان‌داده که عددگذاری غیرواقعبینانه برای قیمت نفت، چه در قالب خوش‌بینی افراطی و چه در قالب بدبینی بیش‌ازحد، در نهایت به بی‌ثباتی مالی منجر شده‌است. انتخاب اعداد قیمت مبنای نفت در بودجه سال‌آینده، نه یک تصمیم صرفا حساسداری، بلکه آزمونی برای واقع‌بینی اقتصادی دولت و بیش‌ازحد محافظه‌کارانه نیز گاه به محدودشدن ظرفیت سیاستگذاری و تعمیق رکود دامن زده است. از این‌منظر، تعیین قیمت مبنای نفت در بودجه سال‌آینده، نه یک تصمیم صرفا حساسداری، بلکه آزمونی برای واقع‌بینی اقتصادی دولت و میزان انطباق سیاستگذاری با واقعیت‌های بازار جهانی است. در بودجه سال ۱۴۰۴، قیمت هر بشکه نفت صادراتی ایران ۶۳ دلار درنظر گرفته شد؛ عددی که در زمان تدوین بودجه، با میانگین بازار جهانی هم‌خوانی نسبی داشت، اما اکنون پرسش اصلی این است که تحولات بازار نفت در ۱۲ ماه گذشته و چشم‌انداز سال پیش‌رو چه پیامی برای تعیین این عدد در لایحه جدید دارد و آیا تکرار یا تعدیل آن می‌تواند ریسک‌های بودجه‌ای را کاهش دهد یا خیر.

رفتار بازار نفت در سالی پر تنش اما کم واکنش

بررسی روندهای بازار جهانی نفت در سال ۲۰۲۵ نشان می‌دهد؛ برخلاف انتظارات اولیه، تنش‌های ژئوپلیتیک نتوانستند به شکل پایدار قیمت‌ها را به سطوح بالا سوق دهند. جنگ در خاورمیانه، بحران‌های دریایی در مسیرهای کشتیرانی، تشدید برخی تحریرها و حتی تهدیدهای مقطعی علیه عرضه جهانی، همگی در مقاطعی باعث نوسان قیمت‌ها شدند، اما این اثرات دوام چندانی نداشتند. گزارش‌های تحلیلی رویترز، بلومبرگ و داده‌های شرکت‌هایی مانند کپلر نشان می‌دهد بخش قابل توجهی از آنچه به «پریموم ژئوپلیتیک» یا همان «مازاد قیمتی ناشی از تنش‌های سیاسی» نفت معروف است، در سال ۲۰۲۵ عملا تخلیه شده‌است. دلیل اصلی این پدیده، سمت عرضه بازار نفت است. رشد پرشتاب تولید نفت آمریکا، تداوم عرضه بالا از سوی برخی تولیدکنندگان غیراوپک و بازگشت تدریجی بخشی از ظرفیت‌های غیرفعال در کشورهای مختلف، باعث‌شده شوک‌های سیاسی نتوانند اثر پایداری بر قیمت‌ها بگذارند. به بیان دیگر، بازار نفت در سال جاری بیش از آنکه از کمبود عرضه رنج ببرد، با مازاد بالقوه عرضه مواجه بوده‌است.

۱۲۰اهمت بدهی پتروشیمی‌ها بابت خوراک

بازار رمزارزها که تا چند سال پیش در حاشیه نظام مالی جهانی قرار داشت و اغلب با برچسب‌هایی مانند بی‌ثبات، پرریسک و غیرقابل اتکا از سوی بانک‌های بزرگ توصیف می‌شد، اکنون به یکی از مهم‌ترین عرضه‌های رقابت مالی در سطح بین‌المللی تبدیل شده است. رشد چشم‌گیر ارزش بازار دارایی‌های دیجیتال، توسعه روزافزون زیرساخت‌های فنی مبتنی بر بلاکچین و افزایش قابل توجه تقاضای سرمایه‌گذاران نهادی برای دسترسی رسمی، امن و قانون‌مند به این دارایی‌ها، موجب شده نگاه نهادهای مالی سنتی به رمزارزها دستخوش تغییر جدی و بنیادین شود. امروز دیگر صحبت تنها درباره یک فناوری نوظهور نیست؛ بلکه درباره تحولی ساختاری در شیوه تعریف و مدیریت دارایی‌های مالی سخن گفته می‌شود.

جی‌پی‌مورگان از بلاکچین عقب نمی‌ماند

در این میان، بررسی امکان ارائه خدمات معامله رمزارز توسط جی‌پی‌مورگان چیس به مشتریان نهادی، نشانه‌ای معنادار از این چرخش راهبردی است. بانکی که سال‌ها رویکردی محتاطانه و بعضا منتقدانه نسبت به رمزارزها داشت و بارها نسبت به خطرات این بازار هشدار داده بود، اکنون در شرایطی قرار گرفته که ناپدیده گرفتن این حوزه می‌تواند به از دست رفتن فرصت‌های رقابتی، کاهش سهم بازار و عقب‌ماندن از موج تحول مالی منجر شود. این تحول را باید در بستر تغییرات عمیق‌تری تحلیل کرد که به‌طور هم‌زمان نظام مالی جهانی، سیاست‌گذاری اقتصادی و فناوری‌های نوین را تحت تاثیر قرار داده‌اند و معادلات سنتی را به چالش کشیده‌اند.

تغییر موضع بزرگ‌ترین بانک آمریکا

بر اساس گزارش‌های منتشرشده، جی‌پی‌مورگان در حال ارزیابی این موضوع است که بخش بازارهای این بانک چه خدماتی می‌تواند برای گسترش فعالیت در حوزه رمزارزها ارائه دهد. این خدمات بالقوه ممکن است شامل معاملات نقدی دارایی‌های دیجیتال و همچنین ابزارهای مشتقه مرتبط با رمزارزها برای مشتریان نهادی باشد؛ مشتریانی که به‌دنبال دسترسی حرفه‌ای، نظارت‌شده، امن و سازگار با الزامات نظارتی به این بازار هستند. چنین خدماتی می‌تواند بخشی از نیاز رو به رشد نهادهای مالی بزرگ به ابزارهای متنوع مدیریت ریسک و سرمایه‌گذاری را پاسخ دهد.

این بررسی‌ها هنوز در مراحل ابتدایی قرار دارد و تصمیم‌گیری نهایی به میزان تقاضای واقعی برای محصولات رمزارزی، ارزیابی دقیق ریسک‌های عملیاتی و توانایی بانک برای انطباق کامل با الزامات نظارتی وابسته است.

با این حال، نفس ورود چنین بانکی به مرحله بررسی رسمی و ساختارمند، پیام مهمی برای بازار دارد: رمزارزها دیگر صرفا ابزارهای سفته‌بازی نیستند، بلکه به‌تدریج در حال تبدیل شدن به بخشی از خدمات مالی مشروع، پذیرفته‌شده و قابل ارائه توسط نهادهای بزرگ و

ماینرهای بیت‌کوین زیر فشار سنگین

به گزارش میهن بلاکچین، تحلیلگران ون‌اک (VanEck) معتقدند شرایط فعلی می‌تواند مصداقی از تسلیم ماینرها باشد؛ این پدیده برخلاف انتظار عمومی، اغلب به‌عنوان یک سیگنال صعودی معکوس در بازار شناخته می‌شود و در گذشته، بازده‌های مثبتی را برای بیت‌کوین رقم زده است. بر اساس گزارش ون‌اک، هش‌ریت شبکه بیت‌کوین تا ۱۵ دسامبر (۲۴ آذر) حدود ۴درصد کاهش یافته است. مت سیگل (Matt Sigel)، مدیر تحقیقات کریپتویی ون‌اک و پاتریک بوش (Patrick Bush)، تحلیلگر ارشد سرمایه‌گذاری این شرکت، در گزارشی تاکید کرده‌اند که وقتی فرسردگی هش‌ریت برای مدتی ادامه‌دار می‌شود، بازده‌های آتی بیت‌کوین معمولا نه‌تنها مثبت، بلکه قوی‌تر از حالت عادی ظاهر می‌شوند. او همچنین بیان کرد که ارزش بیت‌کوین مثبت بوده است، در دوره‌های ۹۰روزه بیت‌کوین مثبت بوده است، بازده ۳۰روز گذشته آن کاهش یافته، بازده ۳۰روزه بیت‌کوین مثبت بوده است، اما مسیر کلی بازار حکایت از آن دارد که هم‌زیستی بانکداری سنتی و دارایی‌های دیجیتال به واقعیتی اجتناب‌ناپذیر تبدیل شده است. در این چارچوب، تصمیم‌های امروز بانک‌های بزرگ می‌تواند نقشه راه آینده نظام مالی جهانی را ترسیم کند؛ آینده‌ای که در آن، مرز میان اقتصاد دیجیتال و مالی سنتی بیش از پیش کمرنگ خواهد شد و مفهوم بانکداری، معنایی گسترده‌تر و فناوری‌تر پیدا خواهد کرد.

میانگین واقعی قیمت‌ها چه می‌گوید؟

رفتار قیمتی نفت‌برنت در سال۲۰۲۵ تصویر روشنی از این وضعیت ارائه می‌دهد. قیمت‌ها عمدتا در بازه ۶۵ تا ۷۲ دلار در نوسان بوده‌اند. در مقطعی از تابستان، قیمت برنت به حوالی۷۱دلار رسید، اما در ماه‌های بعدی با افزایش عرضه و تضعیف تقاضا، به سطوح پایین‌تری بازگشت. در هفته‌های پایانی سال، قیمت‌ها عمدتا در محدوده ۶۳ تا ۶۵دلار تثبیت شدند و نشانه‌هایی از فشار نزولی در بازار مشاهده شد. این ارقام نشان می‌دهد؛ میانگین واقعی قیمت نفت در سال۲۰۲۵ نه به سطوح بالای پایدار نزدیک شده و نه سقوط قابل توجهی را تجربه کرده‌است. از منظر بودجه‌ریزی، این نکته اهمیت زیادی دارد، زیرا اتکا به قیمت‌های اوج‌گرفته و مقطعی، می‌تواند تصویر نادرستی از ظرفیت واقعی درآمدهای نفتی ارائه دهد.

سال ۲۰۲۶؛ سال فشار ساختاری بر قیمت‌ها؟

تحلیل این روندها، نگاه‌ها را به سمت سال۲۰۲۶ معطوف می‌کند؛ سالی که بسیاری از نهادهای معتبر بین‌المللی آن را سال «فشار ساختاری بر قیمت نفت» می‌دانند. اداره اطلاعات انرژی آمریکا(EIA) در تازه‌ترین گزارش‌های خود از تداوم رشد عرضه جهانی و کندشدن آهنگ رشد تقاضا خیر داده‌است. بر اساس این برآوردها، میانگین قیمت نفت‌برنت در سال۲۰۲۶ پایین‌تر از سطح سال۲۰۲۵ خواهد بود و در محدوده ۵۶دلار یا حتی اندکی کمتر قرار می‌گیرد، مگر آنکه شوک جدی و ماندگاری در سمت عرضه رخ دهد. بانک‌های سرمایه‌گذاری بزرگ نیز تصویر مشابهی ارائه می‌دهند. گلدمن‌ساکس در تحلیل‌های اخیر خود تاکید کرده؛ مازاد عرضه، به‌ویژه با رشد تولید آمریکا و بازگشت تدریجی برخی ظرفیت‌های غیرفعال، اجازه تثبیت قیمت‌ها در سطوح بالا را نخواهد داد و میانگین قیمت نفت در ۲۰۲۶ می‌تواند به زیر ۶۰ دلار میل کند. موسسه مالی جی‌پی‌مورگان نیز با نگاهی محتاطانه، سناریوی غالب خود را بر پایه قیمت‌هایی نزدیک به ۵۰ دلار بنا کرده، هر چند احتمال جهش‌های مقطعی ناشی از تنش‌های ژئوپلیتیک را به‌طور کامل منتفی نمی‌داند.

ریسک اصلی کجاست؟

جمع‌بندی این پیش‌بینی‌ها نشان می‌دهد؛ ریسک اصلی سال‌آینده، نه جهش ناگهانی قیمت نفت، بلکه فرسایش تدریجی آن تحت‌فشار مازاد عرضه است. حتی در گزارش‌های تحلیلی وس‌بایست‌های تخصصی بازار انرژی نیز تاکید شده؛ در غیاب شوک بزرگ، افت قیمت نفت به زیر ۶۰ دلار در مقاطعی از سال۲۰۲۶ کاملا محتمل است. برای اقتصادی مانند ایران که همچنان وابستگی قابل‌توجهی به درآمدهای نفتی دارد، این واقعیت یک هشدار جدی در حوزه بودجه‌ریزی محسوب می‌شود. بودجه‌ای که بر پایه فرض‌های خوش‌بینانه درباره قیمت نفت نوشته شود، عملا ریسک بازار جهانی را به درون ساختار مالی کشور منتقل می‌کند.

عدد پیشنهادی؛ میانه‌روی به‌جای خوش‌بینی

بر اساس میانگین واقعی قیمت نفت در سال۲۰۲۵ و اجماع نسبی پیش‌بینی‌ها برای سال۲۰۲۶، می‌توان یک بازه پیشنهادی واقع‌بینانه برای بودجه سال‌آینده ترسیم کرد. بررسی داده‌ها نشان می‌دهد؛ قراردادن قیمت نفت در بودجه بر مبنای بازه‌های حدود ۶۰ تا ۶۳ دلار هر بشکه، منطقی‌ترین گزینه است. این محدوده نه بر خوش‌بینی افراطی استوار است و نه سناریوی بدبینانه شدید را مینافذر می‌دهد و با برآوردهای نهادهایی مانند EIA HSBC و جی‌پی‌مورگان هم‌خوانی دارد. در عین‌حال، برای افزایش تاب‌آوری بودجه، تعریف یک سنناریوی کف در حدود ۵۸ دلار می‌تواند نقش ضربه‌گیر را ایفا کند؛ به‌ویژه در شرایطی که رشد اقتصاد جهانی کمتر از انتظار باشد یا فشار، بروز تشدید شود. از سوی دیگر، هرچند احتمال آن کمتر است، اما در صورت بروز اختلال جدی در عرضه جهانی، قیمت‌ها می‌توانند به‌طور موقت تا حوالی ۷۰دلار نیز صعود کنند؛ با این‌حال شواهد موجود نشان می‌دهد چنین سناریویی نباید مبنای اصلی بودجه‌ریزی قرار گیرد.

تجربه کشورهای نفت‌خیز چه می‌گوید؟

نگاهی به بودجه کشورهای نفت‌خیز منطقه نیز موید این رویکرد محتاطانه است. عربستان سعودی، کویت و حتی روسیه، به‌رغم برخورداری از ذخایر عظیم نفتی، بودجه‌های خود را بر پایه قیمت‌های محافظه‌کارانه تنظیم کرده‌اند. این کشورها به‌خوبی دریافته‌اند که اتکا به قیمت‌های بالای نفت، بودجه‌را دربرابر نوسانات جهانی آسیب‌پذیر می‌کند و هزینه‌های اصلاح بودجه را افزایش می‌دهد. به‌عنوان مثال در کویت، براساس داده‌های S&P Global Ratings، قیمت نفت در بودجه۲۰۲۶ حدود ۷۰دلار در هر بشکه پیش‌بینی شده‌است. در عربستان سعودی (بزرگ‌ترین صادرکننده نفت در منطقه) داده‌های اولیه حاکی از بسته‌شدن احتمالی بودجه با عدد ۷۲ دلار بر بشکه است. از سوی دیگر، روسیه نیز با فرض متوسط قیمت نفت حدود ۵۶دلار برای سال۲۰۲۶، بودجه خود را خواهد بست. بودجه‌ای که بر پایه نفت محتاطانه نوشته‌شده است، در آستانه سال‌مالی جدید روشن است؛ سال‌پیش‌رو، سال احتیاط قیمتی است، نه سال اتکا به شوک‌های مقطعی یا جهش‌های هیجانی. ساختار فعلی بازار نفت (با مازاد عرضه بالقوه، رشد محدود تقاضا و کاهش اثرگذاری تنش‌های ژئوپلیتیک) فضای ایجادکرده که در آن تکرار قیمت‌های بالای پایدار چندان محتمل نیست.

بودجه‌ای که بر پایه نفت محتاطانه نوشته‌شده شود، شاید در کوتاه‌مدت جاه‌طلبانه به‌نظر نرسد، اما در میان‌مدت هزینه‌های کمتری به اقتصاد تحمیل می‌کند و می‌تواند از تبدیل شدن بودجه به منبع بی‌ثباتی جلوگیری کند. نادیده‌گرفتن این پیام، به‌ویژه در شرایط عدم‌قطعیت‌های ژئوپلیتیک و اقتصادی، می‌تواند بار دیگر بودجه‌را به منبع بی‌ثباتی تبدیل کند، نه ابزار مدیریت اقتصاد کلان.

	<div>معاون برنامه‌ریزی وزیر نفت با اشاره به اینکه اکنون نرخ گاز خوراک و سوخت برای واحدهای پتروشیمی نزدیک به ۳۰درصد قیمت صادراتی است، گفت: این در حالی است که بر اساس تاکید قانون‌گذار، گاز مصرفی برای صنایع داخلی باید به ۷۵درصد قیمت صادراتی می‌رسید. به گزارش «شانا» احمد زراعتکار تصریح کرد: اکنون گاز صادراتی ایران با قیمتی بین ۲۹ تا ۳۱سنت صادر می‌شود، درحالی‌که متوسط قیمت خوراک و سوخت واحدهای پتروشیمی حدود ۱۰سنت است.زراعتکار با بیان اینکه تغییر قیمت برخی محصولات در بازارهای جهانی یکی از دلایل پنهان اعتراض واحدهای پتروشیمی به نرخ خوراک است، اظهار کرد: البته این کاهش شدید قیمت تنها محدود به متانول بوده و شامل سایر محصولات نشده‌است. وی با اشاره به اینکه واحدهای پتروشیمی تولیدکننده اوره یا محصولات پلیمری بین ۲۴ تا ۵۰لترصد حاشیه سود دارند، حتی متانول‌های قدیمی که سرمایه‌گذاری‌هایشان را به‌طور کامل مستهلک کرده‌اند، همچنان فعالیت می‌کنند و سودآوری مناسبی دارند، ادامه‌داد؛ اتفاقی که رخ‌داده قیمت‌های بین‌المللی متانول کاهش‌یافته و واحدهای متانولی جدید گرفتار شدند و دوستداران انتظار دارند به همین خاطر کل فرمول قیمت گاز خوراک را تغییر دهند، این در حالی است که در نتیجه این اقدام ممکن است به عموم مردم اجحاف شود که مالک منابع گاز طبیعی هستند.</div>
---------------	--

جی‌پی‌مورگان از بلاک‌چین عقب نمی‌ماند

معتبر مال هستند.

برای جی‌پی‌مورگان، این مسیر به‌معنای ایجاد توازن میان نوآوری و محافظه‌کاری است؛ چرا که بانک‌های بزرگ، برخلاف بازیگران نوظهور فین‌تک،ی، با حساسیت بیشتری نسبت به ریسک‌های شهرت، انطباق با مقررات ضدبول‌شویی، ثبات مالی و اعتماد عمومی عمل می‌کنند. بنابراین هر گام آنها در این حوزه، حاصل محاسبه دقیق و نگاه راهبردی است.

رمزارزها در آغوش سیاست

تحولات اخیر در بازار دارایی‌های دیجیتال را نمی‌توان جدا از فضای سیاسی و سیاستگذاری اقتصادی ایالات متحده تحلیل کرد. رویکرد جدید دولت آمریکا که بر حمایت از نوآوری

مالی، توسعه اقتصاد دیجیتال و کاهش موانع غیرشفاف نظارتی تاکید دارد، بستر مساعدتری برای ورود بانک‌ها و نهادهای مالی بزرگ به بازار رمزارزها فراهم کرده است. این تغییر رویکرد موجب شده گفت‌وگو درباره رمزارزها از سطح صرفا فنی و اقتصادی فراتر رفته و به بخشی از مسائل راهبردی اقتصاد ملی آمریکا تبدیل شود.

این فضا به‌ویژه برای بانک‌های بزرگ اهمیت دارد؛ چرا که آنها بیش از هر بازیگر دیگری به ثبات مقرراتی و پیش‌بینی‌پذیری محیط حقوقی نیازمندند. شفافتر شدن قوانین مرتبط با دارایی‌های دیجیتال، تعیین چارچوب‌های مشخص برای فعالیت نهادی، و کاهش نااطمینانی حقوقی، باعث شده بانک‌ها و اطمینان و حسرت بیشتری به بررسی، طراحی و حتی آزمودن محصولات مرتبط با رمزارزها بپردازند.

نتیجه این روند، نزدیک‌تر شدن دو جهان به ظاهر متفاوت لبا‌بانکرداری سنتی و اقتصاد رمزارزیه یکدیگر است، در چنین شرایطی، حرکت جی‌پی‌مورگان را می‌توان بخشی از روند گسترده‌تر هم‌راستایی سیاست عمومی با تحولات بازار دانست؛ روندی که هدف آن حفظ جایگاه ایالات متحده به‌عنوان مرکز نوآوری مالی در جهان، جلوگیری از فرار نوآوری به سایر کشورها و تثبیت رهبری آمریکا در اقتصاد دیجیتال جهانی است.

چرا همه وارد بازی شده‌اند؟

جی‌پی‌مورگان تنها بانکی نیست که به‌دنبال حضور فعال‌تر در بازار دارایی‌های دیجیتال است. در سال‌های اخیر، مجموعه‌ای از بانک‌های سرمایه‌گذاری و تجاری بزرگ جهان برنامه‌هایی برای ارائه خدمات مرتبط با رمزارزها، بلاکچین و دارایی‌های توکنایز شده اعلام کرده‌اند. این رقابت، بیش از آنکه صرفا ناشی از جذابیت کوتاه‌مدت بازار باشد، ریشه در تغییر عمیق رفتار مشتریان نهادی و انتظارات جدید آنان دارد.

صندوق‌های سرمایه‌گذاری، شرکت‌های مدیریت دارایی، نهادهای مالی بزرگ و حتی برخی شرکت‌های صنعتی به‌طور فزاینده‌ای خواهان دسترسی به رمزارزها از طریق کتال‌های

انرژی

روزنامه **دراقتصاد** www.marzeghtesad.ir
شنبه ۲۰ دی ماه ۱۴۰۴ • شماره ۸۳۹
www.marzeghtesad.ir

▼ موانع و چالش‌های کلیدی صنعت پتروشیمی کشور: راهکارهای مواجهه و سازگاری

صنعت راهبردی و ارزش‌آفرین پتروشیمی ایران در جهان رقابتی امروز، به‌رغم سهم چشمگیر در اشتغال و توسعه صادرات غیرنفتی و نقش بی‌بدیل در اقتصاد کشور، به‌دلیل چالش‌های ساختاری داخلی، تحریم‌های ظالمانه و تحولات ژئوپلیتیک، با موانع عدیدهای در بقا و رقابت‌پذیری روبه‌رو است.

در این تحلیل، موانع و چالش‌های کلیدی صنعت پتروشیمی کشور و راهکارهای مواجهه و سازگاری با آن با نگاهی به نقش‌آفرینی هوش‌موسوعی در دو بخش «بین‌المللی» و «داخلی»، ارائه‌شده که بخش بین‌المللی در این شمارو بخش داخلی در شماربعد منتشر می‌شود.

دشواری در تامین مالی و تجهیزات

تحریم‌های بین‌المللی، دسترسی صنعت پتروشیمی ایران به بازارهای مالی جهانی و واردات تجهیزات و قطعات تخصصی را محدود و تدارک قطعات و مواد شیمیایی را با تاخیرها و هزینه‌های بالا روبه‌رو ساخته‌است. در حال حاضر عمده تامین مالی پروژه‌ها با اتکا به منابع داخلی نظیر صندوق توسعه ملی، منابع بانک‌های داخلی و سرمایه‌گذاری شرکت‌های صورت می‌گیرد که اغلب با محدودیت نقدینگی مواجهند. انتقال تجهیزات و فناوری‌های پیشرفته‌تر، از جمله کمپرسورهای دور بالا، مبدل‌های حرارتی خاص، کاتالیست‌های تخصصی و سیستم‌های کنترلی هوشمند، با موانع جدی روبه‌رو است. زنجیره تدارکات قطعات پدکی و مواد شیمیایی واسط برای واحدهای عملیاتی نیز در معرض تاخیرها مگر، هزینه‌های بیشتر به‌واسطه‌ها، افزایش هزینه حمل و کاهش کیفیت اقلام جایگزین قرار دارد. نتیجه این وضعیت افزایش هزینه‌های سرمایه‌گذاری و عملیاتی، افت بهره‌وری تولید و افزایش ریسک شکست پروژه‌ها است. راهکارهای موثر در مواجهه و مدیریت این چالش، می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- تنوع‌بخشی به منابع تامین مالی با استفاده از ابزارهای نوین مانند صکوک پروژه‌ای، اوراق مشارکت ارزی و صندوق‌های سرمایه‌گذاری پروژه‌محور برای جذب منابع داخلی و مشارکت بخش خصوصی.

- ایجاد «پلک» توسعه صنایع انرژی ایران؛ با تمرکز بر تامین مالی پروژه‌های پتروشیمی در زنجیره‌های پایین‌دستی و میان‌دستی.

- توسعه همکاری‌های فناورانه منطقه‌ای با انعقاد قراردادهای با شرکت‌های دانش‌بنیان روسی، چینی، هندی و آسیای‌مرکزی در حوزه تجهیزات فرآیندی و سیستم‌های کنترلی برای تأسیس شرکت‌های مشترک با هدف انتقال فناوری و ساخت تجهیزات در داخل کشور.

==بومی‌سازی هوشمند و هدفمند تجهیزات

کلیدی و سیستم‌های کنترل پیشرفته از طریق حمایت هدفمند از شرکت‌های دانش‌بنیان و استفاده از هوش‌مصنوعی و مدل‌سازی دیجیتال برای شبیه‌سازی عملکرد تجهیزات وارداتی و طراحی جایگزین‌های بومی.

- ایجاد سامانه ملی زنجیره تامین پتروشیمی با محوریت داده و هوش‌مصنوعی که می‌تواند فرایند تأمین، نگهداری و توزیع قطعات و مواد شیمیایی موردنیاز صنایع پتروشیمی را یکپارچه کرده و وابستگی به بازارهای محدود

تحریم‌های ظالمانه، فروش محصولات پتروشیمی را دشوار و ایران مجبور بهفروش محصولات خود با تخفیف و از طریق واسطه‌ها شده‌است. این تحریم‌ها، صنعت پتروشیمی را باعثد به بازار چین وابسته‌کرده که با توجه به برنامه کشور چین برای خودکفایی در تولید محصولات کلیدی پتروشیمی، یک ریسک بلندمدت جدی برای ایران محسوب می‌شود. تحریم‌های مالی، بیمه‌ای و حمل‌ونقلی باعث محدودیت صنعت پتروشیمی ایران در دسترسی آزاد به بازارهای جهانی شده و ناگزیر، عمده صادرات چند بازار محدود، به‌ویژه چین، متمرکز شده‌است. بیش از ۴۰درصد صادرات پتروشیمی کشور مستقیما به غیرمستقیم راهی بازار چین می‌شود. این تمرکز بیش‌ازحد، یک ریسک راهبردی بلندمدت برای تداوم صادرات و پایداری ارزی کشور ایجادکرده‌ست.از منظر ریسک ساختاری بلندمدت، کشور چین در ده‌هاخبر با راهبرد «خودکفایی در صنایع بالادستی و مواد پایه» سرمایه‌گذاری عظیمی در ظرفیت‌های تولید متانول، اوره و الفین‌ها انجام داده که به‌تدریج تقاضای وارداتی تمرکز صادرات بر چین موجبشده ایران در معاملات دوچاره به این قدرت اقتصالی.از قدرت چانه‌زنی کمتری در موضوعات قیمت‌گذاری، شرایط پرداخت

استراتژی صادراتی منسجم باعثشده سید صادراتی ایران از نظر تنوع بازار و محصول، شکننده و وابسته به تصمیمات طرف چینی باشد.

از راهکارهای موثر در مواجهه و مدیریت این چالش، می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- ایجاد «قشره‌ها» تنوع بازار-های صادراتی پتروشیمی ایران؛ از سرمایه شرکت ملی صنایع پتروشیمی.

- شناسایی و توسعه بازارهای نوظهور در جنوب و جنوب‌شرق آسیا (هند، اندونزی و ویتنام)، آفریقا و آمریکای لاتین از طریق دیپلماسی انرژی و توافق‌های دوجانبه شامل توافق‌نامه‌های ترجیحی صادرات پتروشیمی نظیر اتحادیه اقتصادی اوراسیا و سازمان شانگهای برای تسهیل صادرات.

- استقرار پلتفرم تحلیلی مبتنی بر هوش‌مصنوعی برای رصد تحلیلی عرضه و تقاضای جهانی؛ تغییر به‌تفاه و پیش‌بینی روند قیمت‌ها، این پلتفرم باید به‌عنوان زیرساخت تصمیم‌گیری صادراتی برای شرکت‌های ایرانی عمل کند.

تلاش کن، جایگاهت را پس بگیری

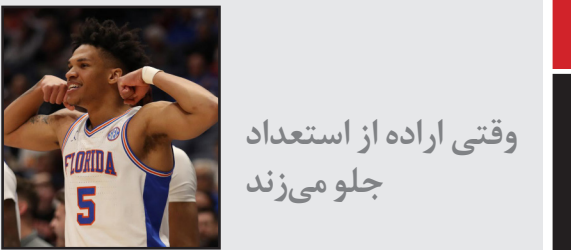

عرفان حمیدی – ابوالفضل جلالی در حالی برای جدایی از استقلال با باشگاه در حال رایزنی بود که عملاً هیچ تیم مدعی خواهان جذب او نبود.

ابوالفضل جلالی در حالی برای جدایی از استقلال با باشگاه در حال رایزنی بود که عملاً هیچ تیم مدعی خواهان جذب او نبود. در روزهای اخیر صحبت‌هایی درباره درخواست باشگاه تراکتور برای جذب این بازیکن به گوش رسید اما تحقیقات در این زمینه نشان می‌دهد که تراکتور تمایل قطعی برای جذب این بازیکن نداشت. به خصوص اینکه در روزهای اخیر باشگاه تبریزی عملاً درگیر مسائل مربوط به تغییرات مدیریتی بود و این امکان برای باشگاه تبریزی فراهم نبود که اقداماتی در راستای جذب بازیکن انجام دهد.

بنابراین درخواست تراکتور برای جذب جلالی و پیشنهاد این باشگاه هرگز جنبه رسمی و حتی جدی به خود نگرفت چرا که جلالی نیز در استقلال بازیکنی نبود که چشم‌ها را متوجه خود کند به خصوص برای باشگاهی که قصد دارد در نیم‌فصل دوم برخی نقاط ضعف خود را پوشش دهد تا با آمادگی بیشتر راهی لیگ برتر شود. جلالی بازیکنی است که هفته‌های متعددی در استقلال نیمکت‌نشین بوده و بازی‌های زیادی غایب بوده و حتی در برخی دیدارها او در فهرست نهایی استقلال نیز قرار نداشت.

وضعیت جلالی عملاً به گونه‌ای بوده که از نظر تعداد بازی شرایط خوبی را سپری نمی‌کرد و بالطبع باشگاهی همچون تراکتور نباید برای چنین بازیکنی فرش

وقتی اراده از استعداد جلو می‌زند

کار نیمه‌کاره را باید تمام کنیم

بدون تعارف نه فقط برای تیم خوب خیبر خرم‌آباد بلکه تیم‌های همیشه مدعی و پرمهره هم وقتی برای بازی با سپاهان به نقش جهان می‌روند، خیلی‌ها شناسن زیادی برای پیروزی‌شان متصور نیستند. حتی اگر عده‌ای شکست آنها را پیش‌بینی کنند شاید تعداد انگشت‌شماری هم باخت سنگین را برای آنها در نظر گرفته باشند. اما چه اتفاقی قبیل، بعد و در جریان بسازی برای خیبر افتاد که آنها پیروزی قاطع ۱-۳ را مقابل چشمان هواداران سپاهان جشن گرفتند.

خیبر فصل را در سه هفته آخر آن قدر خوب آغاز کرد که بعد از ۷ امتیاز از سه بازی کمتر کسی فکرش را می‌کرد که آنها سه باخت متوالی را تجربه کنند. اما مهدی رحمتی به کارش، کادش و بازیکنانش ایمان داشت و همین هم باعث شروع دوباره نتایج خوب‌شان شد. به طوری که آنها ۶ بازی آخرشان را بدون شکست پشت سر گذاشت‌اند. ضمن اینکه خیبریی‌ها در همین نیم‌فصل پرسپولیس و تراکتور را شکست داده‌اند.

البته چند باخت آنها هم در نهایت بدشانسی و بی‌دقتی بازیکنان این تیم رقم خورد. شکست آنها در انزلی با یک گل در حالی به دست آمد که چند فرصت عالی گلزنی را از دست دادند. همین اتفاق در بازی با چادرملو افتاد. جایی که پناثلی‌شان را گل نکردند و با از دست دادن روحیه‌شان گل دوم را هم دریافت و ۲-۱ نتیجه را واگذار کردند. در بازی با فجرسپاسی هم با اینکه مالکیت توپ برای دقیقی طولانی در اختیارشان بود به تساوی رضایت دادند. به نظر می‌رسد رحمتی نسبت به گذشته پخته‌تر شده و البته جسورتر شده است. اما داستان پیروزی پرگل آنها مقابل سپاهان فقط مربوط به این بازی نبوده و باید دلایل آن را در نوع نگرش سرمربی جست‌وجو کرد. همان روزی که در اولین بازی حذفی مقابل کیا بعد از دریافت گل و کم شدن اختلاف برای پیروزی به دردر افتادند.

رحمتی از زمان شروع تمرینات برای بازی با سپاهان مدام یک جمله را تکرار را می‌کرد: «باید این بازی رو ببریم.»

او با همین انگیزه تیمش را به لحاظ روانی آماده بازی کرد، تا اینکه به اصفهان رسیدند. رحمتی در جلسه فنی هم صحبت‌های انگیزشی را مطرح کرد: «شما تجربه پیروزی مقابل تیم‌های بزرگ را داشتید و خیلی خوب می‌دانید که پیروزی در این بازی چقدر لذت دارد. انتظار دارم خودتان و توانایی‌های‌تان را باور داشته باشید. اصلاً نباید از نام سپاهان و اینکه بازیکنان بزرگی دارد ترس به خودتان راه دهید. باید کنار هم خالق یک روز به یادماندن، یک روز خوب و یک صعود خوب باشیم.»

او مثل تمام مربیان بخش پایانی حرف‌هایش را برای داخل رختکن گذاشت. جایی که او به حسین پورحمیدی دروازه‌بانش اینطور گفت: «حسین مطمئنم که امروز روز توست، تمام بچه‌ها هم کمکت می‌کنند تا این اتفاق بیفتد. بچه‌ها ما برای نیم‌فصل یک کار نیمه‌تمام داریم که همین امروز باید تماشش کنیم.»

وقتی تیمه اول با تساوی ۱-۱ به پایان رسید، رحمتی بعد از دو سه دقیقه استراحت به شاگردانش برای حفظ تمرکزشان در حالی که بسیار هیجان داشتند، از آنها خواست تمرکزشان را حفظ کنند و گفت: «به قرآن قسم خیلی حیف می‌شود که این بازی را نبریم. از نام سپاهان نترسید و عقب نکشید که اگر این اتفاق بیفتد تحت فشار قرار می‌گیرید و کار خیلی سخت می‌شود. بچه‌ها شما می‌توانید برنده از زمین بیرون بیایید.»

قرمز پهن کند. از سویی محمد نادری که سابق برای استقلال نیز بازی می‌کرد در نیم‌فصل اول فقط در یک بازی در ترکیب تراکتور حضور نداشتش که این خود نشان‌دهنده عمق تأثیرگذاری نادری در ترکیب تراکتور است و حتی اگر جلالی به تبریز می‌رفت و با تراکتور قرارداد می‌بست شناس آنچنانی برای حضور در ترکیب اصلی این تیم هم نداشت و چه بسا وضعیتی به مراتب بدتر از آنچه در استقلال با آن مواجه است در تراکتور تکرار می‌شد. نادری در ترکیب تراکتور ۱۴ بازی انجام داده و قطعاً بازیکنی که این تعداد بازی انجام داده در نیم‌فصل دوم نیز از اقبال بسیاری برای بازی در ترکیب اصلی برخوردار است و جلالی قطعاً نمی‌توانست ریتم جناح چپ تراکتور را با تغییراتی مواجه کند و در این تیم نیز نیمکت‌نشین می‌شد.

به موازات این وضعیت اما خبرهایی در خصوص جلالی منتشر شد دال بر اینکه او با سرمربی استقلال برای تداوم حضور در این تیم به توافق رسیده است. اینکه بازیکنی که از بازل ترکیب اصلی ساپینتو عملاً دور شده برای ماندن در نیم‌فصل دوم با او به توافق برسد قطعاً تعبیر درستی از ماجرا نیست چرا که در نیم‌فصل دوم نیز ساپینتو به طور قطع از وجود حسین گودرزی بهره خواهد گرفت و جلالی همچنان گزینه شماره ۲ او محسوب می‌شود و اینکه گفته شده جلالی با سرمربی استقلال برای ماندن در این تیم به توافق رسیده نمی‌تواند به معنای این باشد که سرمربی استقلال به این بازیکن تضمینی برای بازی در ترکیب اصلی داده باشد.

حقیقات در این خصوص نیز نشان می‌دهد که صحبت میان جلالی و سرمربی استقلال بیشتر حول محور بازگشت به تمرینات بوده و حتی ساپینتو به جلالی گفته باید با تلاش و کوشش جایگاهی که از دست داده است را بازپس بگیرد. بیان این جمله از سوی سرمربی استقلال به معنای آن است که جلالی در نیم فصل دوم نیز روزهای پر تلاطمی پیش رو خواهد داشت و او برای رسیدن به ترکیب استقلال و شاید بازگشت به ترکیب اصلی تیم ملی باید با گودرزی که در این پست عملکرد خوبی از خود به جا گذاشته به خوبی بجنگد و تلاش کند تا شاید دوباره در ترکیب اصلی تیمش قرار بگیرد.

در واقع نه به جلالی تضمینی برای بازگشت به ترکیب اصلی داده شده و نه اینکه قرار است امتیاز خاص و ویژه‌ای به این بازیکن داده شود. در حقیقت همه بازیکنان در استقلال از یک شرایط فنی یکسان و کاملاً عادلانه برخوردارند که ساپینتو نیز در رأس کادر فنی استقلال تلاش کرده مساوات و عدالت را میان همه بازیکنان رعایت کند تا حتی ضایع نشود.

به طور قطع بودن جلالی به سود استقلال هم خواهد بود نه اینکه با این دست فرمان که سرمربی استقلال برای بازی کردن به این بازیکن گارانتی بدهد. جلالی نیز به مانند دیگر بازیکنان باید به تعهداتی که ابتدای فصل داده عمل کند و جایگاهی که از دست داده را پس بگیرد، به خصوص اینکه او هیچ پیشنهاد جدی از تیم‌های مطرح نداشت و جلالی خوب می‌داند که اگر از استقلال به تیمی برود که از لحاظ جایگاه وضعیت مطلوبی نداشته باشد تا چه اندازه آینده فوتبالی‌اش متأثر از این ماجرا خواهد شد. به هرحال پوشیدن پیراهن استقلال ولو اینکه بازیکنی روی نیمکت هم باشد، نمی‌تواند انتخاب بدی باشد.در واقع جلالی بین نیمکت‌نشینن در استقلال و تراکتور، اولی را انتخاب کرده و این یک واقعیت است.

رکوردد ۱۰۰ برد استقلال یا برجا ماند

دور برگشت پلی‌آف لیگ یک فوتبال زنان برگزار شد و دو تیم استقلال و وارش نوشهر با کسب نتایج لازم، جواز حضور در رقابت‌های لیگ برتر فصل آینده را کسب کردند. نکته جالب در خصوص این دوره از رقابت‌ها افزایش سهمیه صعود تیم‌ها به دو تیم بود و با توجه به حضور گسترده باشگاه‌های فوتبال کشورمان از جمله پرسپولیس و استقلال، انتظار می‌رود در آینده نزدیک، لیگ برت ۱۰ تیمی بانوان این توانایی را داشته باشد که میزبان تعداد بیشتری از تیم‌های حرفه‌ای در بالاترین سطح رقابت‌های باشگاهی فوتبال ایران بشد. در اولین دیدار پلی‌آف، تیم فوتبال زنان استقلال که تنها نود دقیقه تا صعود به لیگ برتر فاصله داشت، مقابل فولاد خوزستان به میدان رفت. بازی رفت با حساس بود بر صفر به سود استقلال تمام شده بود و آنها با یک تساوی صعود می‌کردند اما در این بازی هم شاگردان مریم حسن‌زاده برای نتیجه حادکتری به میدان رفتند و با گل دقیقه ۹۳ تنها جهان‌شاهی با نتیجه یک بر صفر در این بازی و با نتیجه ۳ بر صفر در مجموع دو بازی مقابل فولاد به پیروزی رسیدند و لیگ برتری شدن خود را در پایتخت جشن گرفتند. این دومین سالی است که فولاد خوزستان قربانی سرخایی‌های تهران می‌شود؛ این تیم فصل گذشته نیز در رقابت با پرسپولیس برای حضور در لیگ برتر، پلی‌آف را واگذار کرد و امسال نیز مقابل رقیب دیرینه سرخپوشان دچار یک سرنوشت مشابه شد تا همچنان از لیگ برتر دور بماند.

	
ویل ریچارد، گارد تازه‌وارد تیم بسکتبال گلدن استیت وریزر، نمونه‌ای روشن از این واقعیت است که رسیدن به بالاترین سطح بسکتبال جهان یعنی NBA فقط به استعداد ذاتی وابسته نیست، بلکه نتیجه سال‌ها تلاش، انضباط فردی و خودسازی است. مسیر او از یک تصمیم ساده در استانه ورود به دبیرستان آغاز شد، زمانی که عدد روی ترازو در مطب پزشکی، زنگ بیدارباش زندگی‌اش را به صدا درآورد.	
ریچارد که در کودکی اضافه‌وزن داشت، در آن مقطع حدود ۱۰۴ کیلوگرم وزن داشت و می‌دانست اگر می‌خواهد سریعتر بدود و به رویاهای بسکتبالی‌اش نزدیک شود، باید سبک زندگی‌اش را تغییر دهد. او با کمک خانواده، به‌ویژه پدرش که سابقه فوتبال دانشگاهی داشت، برنامه‌ای جدی برای کاهش وزن و آمادگی جسمانی طراحی کرد. تغییر رژیم غذایی، تمرین‌های منظم و حتی طناب‌زدن پیش از مدرسه، بخشی از این مسیر بود؛ مسیری که وزن او را به حدود ۸۸ کیلو رساند و اعتمادبه‌نفس تازه‌ای به او داد.	
ریچارد در نهایت تصمیم گرفت فوتبال آمریکایی را کنار بگذارد و تمام تمرکز خود را روی بسکتبال بگذارد، ورزشی که از ابتدا عشق اول او بود. پیشرفت تدریجی‌اش در دبیرستان و قهرمانی ایالت جورجیا، اولین نشانه‌های موفقیت را نمایان کرد. او به‌تدریج فهمید که تلاشش نتیجه داده و می‌تواند اهداف بزرگ‌تری داشته باشد.	

گل می‌زنم، پاس گل می‌دهم

امیرحسین حسین‌زاده در فصل جاری فوتبال ایران به یکی از تأثیرگذارترین و آماده‌ترین بازیکنان تبدیل شده است. مهاجمی که با ثبات عملکرد، تنوع در گلزنی و نقش پررنگ در فاز تهاجمی، نه‌تنها در سطح باشگاهی بلکه در معادلات تیم ملی نیز جایگاه ویژه‌ای پیدا کرده است. آمار و نمایش‌های او نشان می‌دهد حسین‌زاده در مقطع حساسی از دوران حرفه‌ای خود قرار دارد؛ مقطعی که می‌تواند مسیر حضورش در جام جهانی را هموار کند.

آمار درخشان در لیگ برتر

حسین‌زاده در رقابت‌های لیگ برتر تاکنون ۱۳ بازی انجام داده و موفق شده ۸ گل و ۳ پاس گل به

ثبت برساند. این آمار، او را در میان برترین بازیکنان فصل قرار داده و نشان می‌دهد سهم مستقیمی در گل‌های تیمش داشته است. او نه‌تنها تمام‌کننده‌ای دقیق در محوطه جریمه است، بلکه با حرکات بدون توپ، فرار از پشت مدافعان و تصمیم‌گیری‌های سریع، مدافعان حریف را بارها دچار مشکل کرده است. ثبات در گلزنی مهم‌ترین ویژگی حسین‌زاده در لیگ برتر بوده؛ ویژگی‌ای که هر مربی‌ای را به او امیدوار می‌کند.

حضور مؤثر در لیگ نخبرگان آسیا

در لیگ نخبران آسیا نیز حسین‌زاده عملکرد قابل قبولی از خود به جا گذاشته است. او در ۶ دیدار آسیایی، یک گل و ۲ پاس گل ثبت کرده و نشان داده که می‌تواند در سطح بالاتر و مقابل حریفان قدرتمند نیز تأثیرگذار باشد. گل اخیر او مقابل الدحیل، یکی از مهم‌ترین لحظات فصل برای این بازیکن بود؛ گلی که در واپسین دقیق مسابقه و با شوتی تماشایی از راه دور به ثمر رسید و توانایی‌های فنی او را بار دیگر برجسته کرد.

تا پیش از این، بیشتر گل‌های حسین‌زاده حاصل جایگیری مناسب در محوطه جریمه، استفاده از فرصت‌ها و فرارهای دقیق از پشت مدافعان بود. اما گل مقابل الدحیل(دوشنبه شب گذشته) نشان داد که این مهاجم جوان، تنها به یک سبک خاص محدود نیست. شوتزنی از راه دور، اعتمادبه‌نفس بالا و جسارت در لحظات حساس، بُعد تازه‌ای به بازی او اضافه کرده است؛ موضوعی که می‌تواند او را به مهاجمی کامل‌تر تبدیل کند. حسین‌زاده در دیدار سپهرجام مقابل استقلال نیز موفق شد یک گل مهم به ثمر برساند و نقش خود را در بازی‌های بزرگ به یاد بکشد. در رقابت‌های جام حذفی، او تاکنون یک بازی انجام داده که اگرچه موفق به گلزنی نشده، اما همچنان یکی از مهره‌های مؤثر تیمش بوده است. خیز برای جام جهانی

امیرحسین حسین‌زاده در ۲۱ بازی رسمی این فصل، ۱۰ گل و ۵ پاس گل به نام خود ثبت کرده است؛ آماری که او را به لحاظ عددی و کیفی، آماده‌ترین بازیکن معرفی می‌کند(البته در میان بازیکنان هجومی). همین عملکرد باعث شده شناس او برای دعوت و حضور پررنگ‌تر در تیم ملی افزایش یابد. حسین‌زاده پس از دیدار با الدحیل، صراحتاً از علاقه‌اش برای حضور در جام جهانی صحبت کرد؛ رویایی که دست‌یافتنی به نظر می‌رسد. در شرایطی که برخی ستاره‌های با تجربه با افت انگیزه یا نوسان عملکرد مواجه هستند(سردار آزمون یکی از آنها است)، درخشش حسین‌زاده می‌تواند قلعه‌نویی را برای تغییر در ترکیب تیم ملی وسوسه کند. شاید فصل جاری، فصل تثبیت نام امیرحسین حسین‌زاده به‌عنوان یکی از چهره‌های اصلی فوتبال ایران باشد؛ بازیکنی که آینده‌ای روشن پیش روی خود می‌بیند.

پایان مصدومیت مشکوک

مقابل آلومینیوم اراک اصلا در لیست ۲۲ نفره بازی نیست بحث کنار گذاشتنش از تیم

جدی‌تر شد. با این حال واقعیت این بود که او ریه برای چندمین بار در این فصل مصدوم شده و بازی با ایراکلو را به این خاطر از دست داده بود. مصدومیتی که باعث شد او در سفر تبریز هم تیمش را همراهی نکند.

با این وجود بعد از استارت دوباره سرخ‌ها برای بازی آخر مقابل مس رفسنجان تصویر او ریه در تمرینات منتشر شد تا مشخص شود او مصدومیت را پشت سر گذاشته است. مصدومیتی که هیچ کس نفهمید کی و کجا اتفاق افتاد و چطور ایقتدر زود به پایان رسید. در واقع او ریه در دربی ۱۴ آذر حاضر بود و در دیدار مقابل پیکان که ۱۸ آذرماه برگزار شد هم روی نیمکت نشست. طبق تصاویر سایت باشگاه پرسپولیس او در تمرین روز ۲۰ آذر هم حاضر بوده اما بعد از آن ظاهراً مصدوم شده و بدین ترتیب دیدار حساس مقابل تراکتور را از دست داده است. نکته جالب اینکه او ریه از روز شنبه ۲۹ آذر به تمرین برگشته و طی دو سه روز گذشته در تمرینات حاضر بوده است. از آنجایی که هیچ اطلاع‌رسانی در باشگاه پرسپولیس درباره وضع مصدومان و شرایط آنها نمی‌شود اصلاً مشخص نیست مصدومیت او ریه از چه ناحیه‌ای بوده و در چه زمانی مصدوم شده است. از سوی دیگر مشخص نیست چه جور مصدومیتی نصیب این بازیکن شده که در حدود یک

ورزش

روزنامهٔ «روز اقتصاد»

روزنامهٔ «روز اقتصاد» **روزنامهٔ اقتصادی** است که در ۲۰ دی ۱۳۰۴ه‍.ش (۱۴ شهریور ۱۳۰۹ شماریه ۸۳۹) منتشر شد.
www.marzeghtesad.ir

▼نبرد منامه

دیدار سرنوشت‌ساز استقلال ایران و المحرق بحرین چهارشنبه شب در منامه برگزار می‌شود؛ مسابقه‌ای که برای آبی‌پوشان حکم آخرین شناس صعود از مرحله لیگ قهرمانان ۲ آسیا را دارد. این دیدار در ورزشگاه اختصاصی باشگاه المحرق برگزار خواهد شد و استقلال برای زنده نگه داشتن امیدهای خود، تنها یک راه پیش‌رو دارد: پیروزی.

آخرین بازی استقلال در لیگ قهرمانان ۲ آسیا مسابقهٔ آخرین دیدار استقلال در مرحله گروهی لیگ قهرمانان ۲ آسیا محسوب می‌شود؛ رقابتی که آبی‌ها در آن فسرز و نشیب‌های زیادی را پشت سر گذاشتند. استقلال تا اینجا فرصت‌های متعددی برای قطعی کردن صعود داشته، اما امتیازهای از دست‌رفته باعث شده کار این تیم به هفته پایانی کشیده شود. حالا دیگر جایی برای اشتباه‌ب‌سازی نمانده و حتی کسب یک امتیاز هم استقلال را به مرحله بعد نخواهد رساند.

تنها راه صعود؛ ۳ امتیاز

شرایط جدول به شکلی است که استقلال فقط با کسب سه امتیاز می‌تواند به مرحله بعد صعود کند. تساوی یا شکست، به معنای خداحافظی زودهنگام از آسیا خواهد بود. همین موضوع حساسیت این مسابقه را دوچندان کرده و استقلال را مجبور می‌کند با رویکردی کاملاً هجومی و هدفدار وارد زمین شود. آبی‌ها علاوه بر صعود، به دنبال گرفتن انتقام شکست یک بر صفر دیدار رفت مقابل همین تیم بحرینی هستند؛ شکستی که در خانه رقم خورد و هنوز در ذهن هواداران باقی مانده است.

غایبان پرتعداد چالش بزرگ ساپینتو

استقلال در این بازی با فهرست قابل توجهی از غایبان مواجه است. بازیکنانی چون آندونگ، احمدی، کوشسکی، رضاییان و جلالی به دلایل مختلف در این مسابقه حضور ندارند و همین مسأله دست ریکاردو ساپینتو را تا حدی بسته است. با این حال، سرمربی پرتغالی استقلال امیدوار است سایر نفقات تیم بتوانند خلأ این بازیکنان را پر کنند و با ارائه نمایشی منسجم، تیم را به هدف اصلی برسانند.

نقش کلیدی خط میانی

در چنین دیدار حساسی، نقش بازیکنان خط میانی استقلال بسیار پررنگ خواهد بود. روزبه چشمی و رزاقی‌نیا به‌عنوان مهره‌های مرکزی باید تعادل لازم میان دفاع و حمله را برقرار کنند. کنترل ریتم بازی، جلوگیری از ضدحمله‌ات المحرق و تغذیه خط حمله از وظایف اصلی این دو بازیکن خواهد بود. استقلال اگر در میانه میدان برتری داشته باشد، شناس زیادی برای تحمیل خواسته‌هایش به حریف خواهد داشت.

بازیکنانی مانند حردانی و گودرزی نیز در این مسابقه نقش دوگانه‌ای برعهده دارند. آنها باید هم در فاز هجومی مشارکت فعال داشته باشند و هم در بازگشت‌های دفاعی دچار غفلت نشوند. فشار از کنارها می‌تواند یکی از راه‌های استقلال برای باز کردن دفاع المحرق باشد، اما کوچک‌ترین اشتباه در این مناطق می‌تواند به ضدحمله‌ات خطرناک تیم میزبان منجر شود.

نبرد تاکتیکی و ضرورت بازی انتقالی استقلال بر موفقیت در این دیدار باید بازی استقامتی و جسورانه‌ای ارائه دهد. آبی‌ها نباید اسیر تفکرات تاکتیکی المحرق شوند و لازم است با فوتبالی رو به جلو، سرعت بالا و استفاده حادکتری از موقعیت‌ها، جریان بازی را در اختیار بگیرند. مدیریت درست دقایق مسابقه، به‌ویژه در نیمه دوم، می‌تواند تعیین‌کننده سرنوشت این نبرد حساس باشد.

فشار سنگین روی ساپینتو

این مسابقه برای ریکاردو ساپینتو نیز اهمیت حیاتی دارد. حذف از رقابت‌های آسیایی، فشار زیادی را متوجه این مربی خواهد کرد، در حالی که صعود از گروه می‌تواند استقلال و کادر فنی او دوساره احیا کند و روحیه تازه‌ای به تیم بدهد. عملکرد استقلال در منامه، تا حد زیادی آینده ساپینتو را نیز تحت تأثیر قرار خواهد داد.

آخرین سده تمرکز درون دروازه

در ایسن میسان، آدان به‌عنوان دروازه‌بان استقلال حق هیچ‌گونه اشتباهی ندارد. تمرکز بالا، واکنش‌های مطمئن و مدیریت خط دفاع می‌تواند یکی از کلیدهای اصلی صعود باشد. استقلال برای رسیدن به هدف بزرگ خود، به عملکردی کهنقص در همه خطوط نیاز دارد. چهارشنبه شب، منامه میزبان یکی از حساس‌ترین بازی‌های استقلال در سال‌های اخیر خواهد بود. صعود از گروه می‌تواند خونی تازه در رگ‌های آبی‌ها جاری کند؛ باید دید استقلال از این آخرین فرصت چگونه استفاده خواهد کرد.

ترکیب احتمالی استقلال

به دلیل تعدد غایبان، ترکیب استقلال تغییرات زیادی خواهد داشت. اما می‌توان گفت که آنتونیو آدان در چهارچوب دروازه است. حسین‌زادوف و فلاح در قلب دفاع بازی خواهند کرد. حیدرچرزوی صالح حردانی در دفاع چپ و راست. روزبه چشمی و امیرمحمد رزاقی‌نیا به‌عنوان دو هافبک نزدیک به خط‌زاده (به احتمال زیاد) کمی جلوتر بازی خواهند کرد و سعید سرخ‌پوشان در خط آتش به میدان خواهد رفت.

● دلار ۹۳٫۴۰۰ ● یورو ۱۰۸٫۸۲۰ ● یوند ۱۲۵٫۴۸۰ ● درهم ۲۵٫۵۵۰ ● لیر ۲۰٫۳۰۰ ● سکه ۸۵٫۴۵۰٫۰۰۰ ● سکه بهار آزادی ۷۶٫۶۱۰٫۰۰۰ ● نیم سکه ۴۵۲٫۰۰۰٫۰۰۰ ● ربع سکه ۲۶٫۷۴۰٫۰۰۰ ● سکه گرمی ۱۴٫۸۰۰٫۰۰۰ ● طلای ۱۸ عیار ۷٫۵۹۰٫۰۰۰ ● طلای ۲۴ عیار ۱۰٫۱۰۰٫۰۰۰	
روزنامه <p>درداقتصاد www.marzeghtesad.com </p> <p>شنبه ۲۰ دی ماه ۱۴۰۴ شماره ۸۳۹۶</p> <p>www.marzeghtesad.ir</p>	
صاحب امتیاز: موسسه مطبوعاتی دانش پیام بامداد نوین	
مدیر مسئول: ابوالفضل حمیدی	
چاپ: جام جم	
آدرس: تهران، بلوار مرداران، خیابان البرز ، البرزیکم، پلاک ۶	
تلفن: ۰۲۱-۴۹۱۰۵۰۰۰	
گستره توزیع : سراسری	
شرکت توزیع : نشر گستر	

چالش‌های بازرگانی خارجی ایران

مر تفضی اکبری –تجارت این روزها حال خوشی ندارد. سیاست‌های نادرست به سدی در برابر صادرات تبدیل شده و تنها مشوق برای واردات در مقابل تِجار قرار گرفته‌است.

آمار تجارت خارجی ایران نیز ایستایی وزنی و کاهش ارزش تجارت را نشان می‌دهد. بر این اساس، مجموع تجارت خارجی ایران در ۹ماه سال جاری به ۴۸میلیون و ۲۲۶ هزار تن و به ارزش ۸۵میلیارد و ۳۹۴میلیون دلار رسیده است. این میزان تجارت خارجی ۰٫۹۲ درصد کاهش ارزش و ۱۰٫۳۶درصد افزایش وزنی را نشان می‌دهد. محدودیت شرکای تجاری و فروش کالاها با ارزش افزوده پایین یکی از اصلی‌ترین دلایل وضعیت فعلی بخش بازرگانی کشور شناخته می‌شود. البته به گفته کارشناسان، تحریم‌های داخلی نیز در روند توسعه تجارت بی‌تأثیر نیست. امیر روش‌بخش قنبری، معاون ارتقای کسب‌وکارهای بین‌المللی سازمان توسعه تجارت، به تشریح جایگاه ایران در تجارت جهانی پرداخته است. مشروح گفت‌وگو را در ادامه می‌خوانید.

در سال گذشته، تجارت خارجی ایران همچنان با مجموعه‌های کشورها محدود شده است. این محدودیت ناشی از چه عواملی است؟
حدود ۲۰ کشور شریک اصلی مراودات تجاری ایران هستند؛ ۱۰ کشور نخست چین، عراق، امارات، ترکیه، افغانستان، پاکستان، هند، روسیه و جمهوری آذربایجان هستند و ترکمنستان، ارمنستان، ازبکستان، اندونزی، برزیل، غنا، تاجیکستان، قزاقستان، گرجستان و کنیا سایر شرکای تجاری ایران محسوب می‌شوند.

ساختار تجارت در ایران هنوز سنتی و متکی بر تجربه است و نه مبتنی بر مدل‌های حرفه‌ای و مطالعات دقیق بازار کشورهای هدف. آمار تجارت سال۱۴۰۳ نشان می‌دهد که ایران ۵۷٫۸ میلیارد دلار صادرات انجام داده که حدود ۶۵ درصد آن را کالاهای خام و نیمه‌خام و ۳۵ درصد آن را نیز سایر کالاها تشکیل داده‌اند. متوسط ارزش هر تن صادراتی بین ۳۵۰ الی ۳۸۰ دلار بوده است. این در حالی است که در زنجیره‌های پایین‌دستی که امکان خلق ارزش افزوده بیشتر وجود دارد، ارزش صادراتی ایران می‌توانست تا ۰۰۰ دلار، به ازای هر تن برسد. سوءمدیریت‌ها و آسیب‌هایی که محیط زیست، منابع آبی و انرژی کشور طی سال‌های گذشته متحمل شدند، هر تن صادراتی بین ۳۵۰ الی ۳۸۰ دلار بوده است. این در حالی است که در واقع تحریم‌های سیاسی بر مناسبات تجاری کشور سایه افکنده و کشورها نیز میان مناسبات بین‌المللی و تجارت مخاطره‌آمیز با ایران، مناسبات بین‌المللی را انتخاب کردند. در نتیجه ایران تنها با کشورهای تجارت کرد که همسایگی با کشور داشتند یا از لحاظ سیاسی با یکدیگر همسو بودند. همین امر منجر شد تا کشورهای محدودی با ایران مراودات تجاری داشته باشند.

ایران در این سال‌ها نیز کوشیده است تا تنوع‌بخشی به کالاها، مسیر صادرات را به سوی محصولات متنوع‌تر بگشاید. برای مثال، ایران به چین شیرخشک و زعفران صادر می‌کند تا برای مصارف دارویی به کار گرفته شود. چای و پسته نیز از دیگر کالاهایی هستند که ایران به کشورها صادر می‌کند. این محصولات از ارزش افزوده بیشتری بهره‌مندند و تمرکز بر آنها برای اقتصاد حائز اهمیت است. حقیقت آن است که آنچه ایران در میدان بازرگانی بین‌المللی انجام می‌دهد، بیش از آنکه تجارت حرفه‌ای باشد، تجارت سنتی است و در دنیا ایران را به

اینفوگرافیک

راهکارهای طلایی برای جلوگیری از کبد چرب	
کبد نقش حیاتی در سم‌زدایی بدن، متابولیسم مواد مغذی و تولید پروتئین‌های مهم ایفا می‌کند. کبد چرب یکی از شایع‌ترین بیماری‌های مزمن است. یک رژیم غذایی متعادل و تغذیه مناسب، کلید حمایت از سلامت کبد و پیشگیری از مشکلات مرتبط با کبد است.	
علائم مشکلات کبدی:	
الرز تغییرات پوستی تنگی سینه خستگی و ضعف حافظه	انحطاط خواب اختلالات گوارشی کاهش وزن افشار خون بالا
کاهش بیابایی سوزش خردی‌های مکرر کاهش اشتها و حالت تهوع	
راه‌های جلوگیری از ابتلا به کبد چرب:	
رعایت رژیم غذایی سالم پرهیز از نوشیدن آب سرد	توجه به سلامت مطلق و دستگه گوارش

بازگشت ناگهانی مدیری به تلویزیون

در روزهای اخیر تیزر مجموعه «شیش‌ماهه» به کارگردانی مهرداد مدیری بارها از تلویزیون پخش شد تا گمانه‌زنی‌ها تلویزیون فاصله گرفته بود.

درباره بازگشت این چهره به تلویزیون به واقعیت تبدیل

اصلی ما هستند یا کشورهایی محدود مانند چین، بیشتر برای سرمایه‌گذاری وارد ایران می‌شوند. چینی‌هایی که در ایران سرمایه‌گذاری می‌کنند، تسهیلات و وام کم‌بهره برای پروژه‌های عمرانی اعطا می‌کنند. البته با شرط‌هایی مانند تأمین تجهیزات توسط خود سرمایه‌گذاران. اما سرمایه‌گذاری به این صورت که بخش خصوصی دو کشور به صورت مستقل با یکدیگر همکاری کنند، می‌توان گفت که تقریباً در ایران وجود ندارد.

به نظر من در شرایط فعلی، تنوع‌بخشی به بازارهای صادراتی ایران باید بیشتر مورد توجه قرار بگیرد. سیاستگذاران باید به بازارهای نوظهور، مانند غرب آفریقا توجه کنند. در سوی دیگر، از ظرفیت توافق‌نامه‌ها و پیمان‌های منطقه‌ای مثل اوراسیا که از امسال به آن دست یافتیم، نهایت استفاده را کنیم. به نظر می‌رسد تراز تجاری شش ماه نخست سال در مقایسه با مدت مشابه سال گذشته، به دلیل جنگ ۱۲روزه افت فاحش داشته باشد، اما کاهش فقط حدود ۴ تا ۵درصد بود. علت این کاهش اندک به دلیل رشد تجارت ۱۶ درصدی ایران با اوراسیا بود. این موضوع نشان می‌دهد پیمان‌های منطقه‌ای چقدر اثرگذار هستند.

تنوع‌بخشی به بازار و محصول، به‌ویژه در کالاهایی با ارزش افزوده بالا، برای ایران اهمیت زیادی دارد. برای مثال، کوپا که یک بازار نوظهور برای بازارهای بین‌المللی است، به دلیل اشتراکات سیاسی می‌تواند فرصت خوبی برای تجارت ایران باشد. عمان برای ایران یک هاب صادرات مجدد است و به‌دلیل توافق‌نامه تجارت آزاد با بسیاری از کشورها، می‌تواند به نفوذ ایران در بازارهای دور کمک کند.

چرا بازار صادراتی ایران در عراق درحال افول است؟ آیا این موضوع در سایر کشورهای همسایه نیز تکرار خواهد شد؟

بازار عراق نیز که زمانی یکی از معدود میدان‌هایی بود که ایران به دلیل مزیت لجستیکی، پیوسته‌های فرهنگی، مذهبی و سیاسی توانست در رقابت با چین عملکرد موفق‌تری داشته باشد. از ۵۷میلیارد صادرات ایران در سال ۱۴۰۳، حدود ۲۲ الی ۲۳ میلیارد دلار آن مربوط به صادرات کالاهای غیرخام می‌شد. در این میان حدود ۵ تا ۶میلیارد دلار از این نوع کالاها به کشور عراق صادرات شد.

استراتژی ایران در آن بازار رهبری هزینه بود. چینی‌ها و ترک‌ها از استراتژی تمایزسازی و افزایش کیفیت استفاده کردند؛ اما صادرکنندگانی که در این بازار حضور داشتند مشغول عرضه کالاهای بی‌کیفیت شدند و نتوانستند خود را با شرایط جدید تطبیق دهند. در این میان باید توجه کرد که اکنون بخشی از بازار عراق از دست رفته است؛ چراکه تولید ناخالص داخلی و درآمد نفتی عراق افزایش یافته و وضعیت اقتصادی در این کشور بهتر شده است. در نتیجه عراق هم دیگر مشتری کالای بی‌کیفیت نیست.

پیشنهاده من آن است که اکنون که بخشی از بازار عراق را از دست داده‌ایم، باید استراتژی نفوذ را تغییر دهیم، کالاهای باکیفیت‌تر عرضه و برای کالاهای در حال افول مانند میلگرد، سریعاً کالای جایگزین تعریف کنیم تا سهم بازار را کاملاً از دست ندهیم. رمورد سایر کشورهای هم‌پیمان نیز باید چنین اقدامی صورت گیرد تا بازارهای هدف از دست نروند.

سیاست‌های تعرفه‌ای تازه‌ای که ترامپ وضع کرده است، نقشه اقتصاد جهان را تغییر داده و بلوک‌های تجاری جدیدی درحال شکل‌گیری است. آیا ایران توانسته از این وضعیت استفاده کند و نقش جدیدی در تجارت جهانی ایفا کند؟

باید قبول کرد که ایران سهم قابل‌توجهی در تجارت جهانی ندارد، چه با توجه به درآمد ارزی چه با توجه به ارقام صادراتی. هنگامی که به وضعیت تجاری ویتنام توجه می‌کنیم، مشاهده می‌کنیم که در سال۲۰۱۶ حدود ۹۵میلیارد دلار صادرات داشته و در سال ۲۰۲۴ این رقم را به ۵۹۰ میلیارد دلار رسانده است. این درحالی است که صادرات ایران در ۲۰۲۴ حدوداً ۵۸ میلیارد دلار است؛ یعنی صادرات ویتنام که اقتصاد آن تنها بر تجارت آزاد متکی است و نه مانند ایران متکی بر نفت حدود ۱۰برابر ایران است. ایران در پیمان‌هایی چون بریکس، ۵، شانگهای و اوراسیا کوشیده تا از قافله بلوک‌های اقتصادی جدید و توافق‌نامه‌ها عقب نماند، اما از میان همه این مسیرها، تنها پیمان اوراسیا است که تا حدی به جریان واقعی مبادلات ایران پیوسته و سایر همچنان در حد تفاهم‌نامه‌هایی سیاسی و کم‌اثر متوقف مانده‌اند.

چشم‌انداز شما از آینده تجارت ایران چیست؟

به‌دلیل سیاست‌های اشتباه پیمان‌سازی ارزی و سیاست‌های ارزی ، ما صادرات را به اسارت گرفته بودیم، واردات را معطل و تولید را ناتوان کرده بودیم. هنگامی که نظام مسائل تجارت ایران را بررسی می‌کنیم، مشاهده می‌کنیم که ۸۰درصد آن مربوط به سیاست‌های نادرست داخلی است و عامل خارجی سهم تعیین‌کننده ندارد.

بخش خصوصی تحریم‌های بیرونی را دور می‌زند، اما باید تحریم‌های داخلی برداشته شود. با نگاه نادرست به پیمان‌سازی ارزی، قیمت‌گذاری دستوری نرخ ارز و چندنرخ‌خیز کردن ارز، باعث شدیم صادرکننده ارزی را که حاصل صادرات او است، وارد چرخه اقتصاد نکند یا با نارضایتی این اقدام را انجام دهد. در بسیاری از حوزه‌ها صادرات به صورت رسمی است؛ چراکه دیگر برای صادرکننده سود ندارد. برای مثال، قیمت ارز ۱۲۰هزار تومان است، اما از صادراتی را ۱۰۰هزار تومان حساب می‌کردیم و ۲۰درصد سود عملیاتی کم می‌شد.

بخش خصوصی و فعالان اقتصادی، اغلب از تولید و تجارت کسب درآمد نمی‌کنند، بلکه از سودآوری نرخ ارز این پدیده صورت می‌گیرد که این امر نادرست است و منابع کشور را تراج می‌کند. از زمان اجرای پیمان‌سازی ارزی، قیمت ارز چندین برابر شده است. طی یک دهه گذشته سازمان توسعه تجارت ارز را ابزار تسهیل صادرات می‌داند، اما بانک مرکزی ارز را ابزار کنترل تورم و حفظ پایه پولی می‌بیند. در این مدت هیچ نتیجه مطلوبی از این مدل سیاستگذاری حاصل نشد و خروجی آن گرانی و تورم مداوم بوده است.

بسیاری از کشورها، حتی برخی کشورهای اروپایی، پیمان‌سازی ارزی دارند اما دخالت قیمتی نمی‌کنند و ارز صادراتی را به واردکننده مجاز می‌رسانند. این باعث می‌شود صادرکنندگان ارز را وارد بازار کنند و بازار بر اساس عرضه و تقاضا به تعادل برسد و نرخ واقعی ارز شکل بگیرد. هرچه هم دستور بدهیم، ارز گوش نمی‌کند. در نهایت با توجه به شرایط فعلی سیاستگذاری نمی‌توان پیش‌بینی دقیقی از وضعیت تجارت ایران در سال آینده ارائه داد.

عکس نوشت

کارتون

بازگشت ناگهانی مدیری به تلویزیون

شود. سرانجام دیروز اعلام شد که این مجموعه از پنج‌شنبه عرصه کارگردانی و بازیگری آغاز کرده و با ترکیب بازیگران همین هفته روی آنتن خواهد رفت. این در حالی است که قدیمی و جدید تمیش را به‌روز کرده است. گویا مدیری از سال ۱۴۰۰ و با پایان فصل آخر «دوره‌هی» این چهره از بنیاست برای نوروز ۱۴۰۵ سریال «مرد سه‌هزار چهره» را بسازد که ادامه دو سریال «مرد هزار چهره» و «مرد دوهزار چهره» او در شبکه سه سیما محسوب می‌شود.

تأثیر هوش مصنوعی بر نثر رسانه‌ها

در سال‌های اخیر، برخی واژه‌ها با لحن نیمه‌رسمی و دانشگاهی با افزایش محسوسی در متون روبه‌رو شده‌اند؛ واژه‌هایی که بسیاری از کاربران آنها را از نشانه‌های شاخص نثر تولیدشده توسط «چت‌جی‌بی‌تی» می‌دانند. ناظران متعدد به الگوهای تکرارشونده در متون تولیدشده با هوش مصنوعی اشاره کرده‌اند؛ از رواج سریع واژه‌هایی که پیش‌تر کمتر به کار می‌رفتند تا ساختارهای جمله‌ای قالبی که بارها در یک متن تکرار می‌شوند.

در شبکه‌های اجتماعی، تشخیص متون تولیدشده با هوش مصنوعی به نوعی سرگرمی تبدیل شده است. در بریتانیا، برخی نمایندگان مجلس و خبرنگاران سیاسی از افزایش سخنرانی‌هایی خبر داده‌اند که با عبارتهایی رسمی و قالبی آغاز می‌شوند؛ موضوعی که به استفاده از سامانه‌های هوش مصنوعی در نگارش نطق‌ها نسبت داده می‌شود. حتی کاربران برنامه‌های دوست‌یابی نیز درباره‌اصالت متن معرفی افراد تردیدهایی مطرح می‌کنند. در این میان، تفاوت‌های ظریف در نشانه‌گذاری نیز به‌عنوان نشانه‌ای از متن ماشینی مطرح شده و همین موضوع واکنش مدافعان برخی علائم نگارشی را برانگیخته است.بخش قابل‌توجهی از متون‌ای امروز در فضای مجازی با تردید به آنها نگریسته می‌شود، ممکن است واقعاً توسط هوش مصنوعی تولید شده باشند. سامانه «چت‌جی‌بی‌تی» اخیراً به حدود بیستمیلیون کاربر هفتگی رسیده و بر اساس یک نظرسنجی انجام‌شده در شش کشور، ۲۲ درصد پاسخ‌دهندگان اعلام کرده‌اند هر هفته از ابزارهای هوش مصنوعی مولد استفاده می‌کنند. داده‌های یک پایگاه بزرگ گردآوری متن‌های اینترنتی نیز نشان می‌دهد که اندکی بیش از نیمی از مقاله‌های تازه منتشرشده در وب توسط سامانه‌های هوش مصنوعی نوشته شده‌اند.با این حال، فراتر از حسد و گمان و ترفندهای تشخیصی، این پرسش مطرح است که آیا راهی علمی برای تشخیص متون تولیدشده با هوش مصنوعی وجود دارد و مهم‌تر از آن، این فناوری چه تأثیری بر زبان انسان می‌گذارد. در گفت‌وگو با دو زبان‌شناس و یک روزنامه‌نگار متخصص در حوزه هوش مصنوعی و سواد رسانه‌ای، پژوهش‌های موجود، تأثیرات احتمالی بر زبان و پیامدهای آن برای روزنامه‌نگاری بررسی شده است.

این بحث بر زبان انگلیسی متمرکز است؛ زبانی که هم در خط مقدم توسعه مدل‌های بزرگ زبانی قرار دارد و هم بیشترین پژوهش‌ها درباره تأثیر این مدل‌ها بر آن انجام شده است. این مدل‌ها معمولاً در زبان‌هایی عملکرد بهتری دارند که منابع متنی گسترده‌تری در اختیارشان است؛ مسأله‌ای که به زبان زبان‌های کم‌منبع، زبان‌هایی که بیشتر گفتاری هستند یا آنهایی که تفاوت چشم‌گیری میان شکل گفتاری و نوشتاری دارند، تمام می‌شود.

تام اس. جوزک، استادیار زبان‌شناسی محاسباتی دانشگاه ایالتی فلوریدا، با تأکید بر دشواری اثبات رابطه علی می‌گوید در گفتمان عمومی اغلب نتیجه‌گیری‌های شتابان‌زدهای دربره تأثیر هوش مصنوعی بر زبان مطرح می‌شود. درحالی‌که نشان دادن این‌ن تاثیر به‌صورت علمی کار ساده‌ای نیست. با این حال، یافته‌های پژوهشی نشان می‌دهد سامانه «چت‌جی‌بی‌تی» برخی واژه‌های نیمه‌رسمی و دانشگاهی را بیش از حد به کار می‌برد و همین واژه‌ها در متون علمی و رسانه‌ای انسانی نیز رو به افزایش هستند.

در پژوهشی که جوزک و یکی از همکارانش انجام داده‌اند، واژه‌هایی که بدون دلیل مشخصی با افزایش ناگهانی در متون علمی روبه‌رو شده بودند، با واژه‌های پرترکر در چکیده‌های علمی تولیدشده توسط هوش مصنوعی مقایسه شد. نتیجه این بررسی شناسایی مجموعه‌ای از واژه‌ها بود که افزایش کاربرد آنها در زبان علمی انگلیسی احتمالاً به استفاده از سامانه‌های هوش مصنوعی مرتبط است. با این حال، پژوهشگران تأکید می‌کنند این موضوع الزاماً به معنای استفاده مستقیم نویسندگان از این ابزارها نیست، زیرا همین واژه‌ها در فضاهایی مانند یادکست‌های گفت‌وگومحور نیز افزایش یافته‌اند؛ فضاهایی که احتمال استفاده از متن ماشینی در آنها کمتر است.

پژوهشی دیگر به سرپرستی هیروما یاکورا در موسسه ماکس پلانک برلین نشان می‌دهد واژه‌هایی که سامانه‌های هوش مصنوعی بیش‌از‌حد از آنها استفاده می‌کنند، پس از عرضه گسترده این ابزارها در یادکست‌ها و سخنرانی‌های دانشگاهی منتشرشده در فضای مجازی نیز رشد قابل‌توجهی داشته‌اند. این یافته‌ها نشان می‌دهد انسان‌ها در نتیجه مواجهه مداوم با متون تولیدشده توسط هوش مصنوعی، به‌تدریج این واژه‌ها را در گفتار و نوشتار خود به کار می‌گیرند.

در پروژهای پژوهشی در دانشگاه ایالتی فلوریدا نیز نتایج مشابهی به دست آمده است، هرچند پژوهشگران تأکید می‌کنند که نمی‌توان با قطعیت گفت افزایش این واژه‌ها صرفاً ناشی از هوش مصنوعی است و تغییرات طبیعی زبان نیز می‌تواند در این روند نقش داشته باشد.در پژوهشی دیگر، پژوهشگران برای نزدیک شدن به رابطه علی، چکیده‌های علمی را به دو بخش تقسیم کردند و از سامانه‌های زبانی خواستند نیمه دوم متن را تولید کنند. مقایسه این بخش‌ها با نسخه انسانی نشان داد

تودیع و معارفه

رئیس بنیاد شهید و امور ایثارگران